

ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ – ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ – ΕΓΧΩΡΙΑΣ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

ΟΡΑΜΑ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΛΑΝΟΥ ΔΡΑΣΗΣ

Συντάκτες : Θεόδωρος Γιαννιτσόπουλος, Αντιπτέραρχος ε.α. ΠΑ

Κωνσταντίνος Τατάρογλου, Σμήναρχος ε.α. ΠΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ : ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

1. ΓΕΝΙΚΑ

2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

2.1. Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ.

2.2. ΤΡΩΤΟΤΗΤΕΣ-ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΩΝ ΑΜΥΝΤΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

2.3. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΤΑΣΕΙΣ ΑΜΥΝΤΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ

2.4. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

3.1. Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ (ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΒΑΣΗ (EDTIB))

3.2. ΤΑΣΕΙΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ

3.3 ΤΡΩΤΟΤΗΤΕΣ-ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ

3.4. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

4. ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΓΧΩΡΙΑΣ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

4.1. ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

4.2. ΑΠΕΙΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΧΩΡΙΑ ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ.

4.3. ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΧΩΡΙΑ ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

4.4. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΤΗΣ ΕΓΧΩΡΙΑΣ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

4.5. ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

5. ΟΡΑΜΑ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

6. ΚΡΙΣΙΜΟΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ

7. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΛΑΝΟΥ ΔΡΑΣΗΣ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΘΕΣΕΙΣ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΠΗΓΕΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

Με δεδομένη την εφαρμογή των αρχών της κάθετης δομής διοίκησης, της διακλαδικότητας και της διαλειτουργικότητας, οι Ένοπλες Δυνάμεις (ΕΔ) επιδιώκουν να είναι σύγχρονες, ευέλικτες, έξυπνα οργανωμένες και κατάλληλα εξοπλισμένες με βάση την αρχή της τεχνολογικής υπεροχής με σκοπό να δράσουν εντός ενός μεταβαλλόμενου στρατηγικού περιβάλλοντος, στο οποίο η ασφάλεια και η διαφοροποίηση των πηγών εφοδιασμού αποτελούν στοιχεία στρατηγικής σημασίας.

Οι ΕΔ της χώρας διαθέτουν στο οπλοστάσιό τους μοντέρνα οπλικά συστήματα, η υποστήριξη των οποίων εξασφαλίζεται σήμερα κυρίως από φορείς εξωτερικού και μερικώς από εργοστασιακούς φορείς της χώρας συμπεριλαμβανομένων και των εργοστασιακών φορέων των Ενόπλων Δυνάμεων.

Μετά το 2000 και μέχρι σήμερα, έχει διαφοροποιηθεί σημαντικά το Οπλοστάσιο των ΕΔ, τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά, με την υλοποίηση εξοπλιστικών προγραμμάτων και απόκτηση νέων οπλικών συστημάτων, που ενσωματώνουν συστήματα σύγχρονης τεχνολογίας.

Η εγχώρια αμυντική βιομηχανία συμβάλλει στην Εθνική Άμυνα και Ασφάλεια και στην Εθνική Οικονομία, τόσο μέσω της οικονομικής δραστηριότητας και ανάπτυξης των αμυντικών βιομηχανιών όσο και με την πραγματοποίηση διεθνών συμπράξεων και εξαγωγών.

Υπό το ανωτέρω πρίσμα η εγκαθίδρυση και διατήρηση μιας εγχώριας τεχνολογικής - βιομηχανικής βάσης, συμπεριλαμβανομένων μέτρων που αφορούν σε έρευνα και ανάπτυξη, σε συγκεκριμένους στρατηγικούς τομείς άμυνας και ασφάλειας, αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα για το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. Μια ισχυρή εγχώρια αμυντική βιομηχανία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι ισχυρών ΕΔ και βασικό παράγοντα για τη διασφάλιση της εδαφικής ακεραιότητας και τη διατήρηση της ανεξαρτησίας της χώρας.

Αναμφισβήτητα οι ΕΔ της χώρας μας δεν μπορούν από μόνες τους να στηρίξουν την εγχώρια αμυντική βιομηχανία και ιδιαίτερα υπό συνθήκες οικονομικής κρίσης και αυστηρών μέτρων δημοσιονομικής λιτότητας που εφαρμόζονται στη χώρα μας. Συναφώς, η εγχώρια αμυντική βιομηχανία δεν είναι σε θέση να καλύψει το σύνολο των αναγκών των σύγχρονων οπλικών συστημάτων των ΕΔ της χώρας μας.

Η εξασφάλιση της επιχειρησιακής διαθεσιμότητας των οπλικών συστημάτων των ΕΔ στα επίπεδα που προβλέπουν τα επιχειρησιακά σχέδια καθώς και η σύγχρονη τεχνολογία (State-of-the-art) που αυτά ενσωματώνουν, επιβάλουν την άμεση λήψη μέτρων αναδιοργάνωσης της μέχρι σήμερα ακολουθούμενης πρακτικής, σε όλη την αλυσίδα της ολοκληρωμένης Τεχνικής και Εφοδιαστικής τους υποστήριξης (Integrated-Logistics-Support – ILS), με στόχο την επαύξηση της αποτελεσματικότητας και των δεικτών διαθεσιμότητας των οπλικών τους συστημάτων με το χαμηλότερο δυνατό κόστος και τη μέγιστη δυνατή εμπλοκή της Εγχώριας Αμυντικής Βιομηχανίας, στοχεύοντας παράλληλα στην εξασφάλιση του εφοδιασμού (security-of-supply).

Σε μία περίοδο που ο τομέας της αμυντικής βιομηχανίας συνεχώς μετεξελίσσεται, που οι γεωπολιτικές ισορροπίες και οι απειλές αλλάζουν, που το πρόβλημα με τη γείτονα χώρα εξακολουθεί να υπάρχει, η χάραξη στρατηγικής στον τομέα της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας αποτελεί επιτακτική ανάγκη τόσο για τον Εθνικό Αμυντικό Σχεδιασμό όσο και για τη βιωσιμότητα των ιδίων των επιχειρήσεων.

2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

2.1. Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ.

Ο χώρος της παγκόσμιας αμυντικής βιομηχανίας είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τις αμυντικές δαπάνες των κρατών από τις οποίες και τροφοδοτείται. Προκειμένου να αξιολογηθούν οι δραστηριότητες της αμυντικής βιομηχανίας στο διεθνές περιβάλλον, πρέπει προφανώς να αναλυθούν οι καταγραφείσες τάσεις της παγκόσμιας αγοράς αμυντικού υλικού.

Αναλυτικότερα, οι παγκόσμιες στρατιωτικές δαπάνες για το έτος 2014 ανήλθαν στα 1.776 δισεκατομμύρια δολάρια, ποσό που αντιπροσωπεύει το 2,3 % του παγκόσμιου Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ). Το σύνολο των δαπανών κινήθηκε 0,4 % χαμηλότερα από το αντίστοιχο του 2013. Οι στρατιωτικές δαπάνες συνέχισαν να αυξάνουν ραγδαία στην Αφρική, Ανατολική Ευρώπη και Μέση Ανατολή . Ο συνδυασμός της υψηλής τιμής πετρελαίου μέχρι το τέλος του 2014 και πλήθος τοπικών συγκρούσεων συνέβαλαν στην αύξηση των στρατιωτικών δαπανών σε διάφορες χώρες αυτών των περιοχών. Οι συγκρούσεις στην Ουκρανία και στο Ιράκ και Συρία, μεταξύ άλλων φαίνεται ότι θα συνεχίσουν να οδηγούν τις στρατιωτικές δαπάνες σε ένα σημαντικό αριθμό χωρών των περιοχών αυτών.

Οι στρατιωτικές δαπάνες της Ασίας και Ωκεανίας επίσης αυξήθηκαν το 2014, αν και αυτό προέκυψε σχεδόν στο μεγαλύτερο μέρος του από την αύξηση στην Κίνα. Οπουδήποτε αλλού στην περιοχή υπήρξαν μικτές τάσεις αυξήσεων και μειώσεων. Εν τω μεταξύ οι στρατιωτικές δαπάνες στην Λατινική Αμερική και Καραϊβική παρέμεινε αισθητά αμετάβλητη από το 2013, με τη Βραζιλία ως επικεφαλής της περιοχής να μειώνει τις δαπάνες της ένεκα των οικονομικών δυσκολιών της. Παρόλα αυτά ο πόλεμος εναντίων των ναρκωτικών στην Κεντρική Αμερική παρέμεινε καθοριστικός παράγον στην αύξηση των δαπανών στην περιοχή αυτή.

Οι στρατιωτικές δαπάνες των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής εξακολούθησαν να πέφτουν το 2014 ένεκα της συνεχιζόμενης απόσυρσης των Αμερικανικών δυνάμεων από το Αφγανιστάν . Οι συγκρούσεις στο Ιράκ και την Ουκρανία έχουν επιβραδύνει τις μειώσεις στις στρατιωτικές δαπάνες κάλυψης των OverseasContingencyOperations, καλυπτόμενες κατά το ποσοστό αυτό από την απόσυρση των δυνάμεων στο Αφγανιστάν. Παρόλα αυτά όμως τάση αυτή μείωσης συνέχισε να υπάρχει και για το 2015.

Οι Παγκόσμιες Στρατιωτικές Δαπάνες για το έτος 2014¹

ΠΕΡΙΟΧΕΣ	Δαπάνες (δισ €)	Μεταβολή (%)
Αφρική	(50)	5.9
Βόρεια Αφρική	20.1	7.6
Υπο-Σαχάρια Αφρική	(30.1)	4.8
Αμερική	705	-5.7
Κεντρική Αμερική και Καραϊβική	10.4	9.1
Βόρεια Αμερική	627	-6.4
Νότια Αμερική	67.3	-1.3
Ασία και Ωκεανία	439	5.0
Κεντρική και Νότια Ασία	65.9	2.0
Ανατολική Ασία	309	6.2
Ωκεανία	28.0	6.9
Νοτιοανατολική Ασία	35.9	-0.4
Ευρώπη	386	0.6
Ανατολική Ευρώπη	93.9	8.4
Δυτική και Κεντρική Ευρώπη	292	-1.9
Μέση Ανατολή	(196)	5.2
Παγκόσμιο Σύνολο	1776	-0.4

Πίνακας 1 (Πηγή SIPRIYEARBOOK 2015)

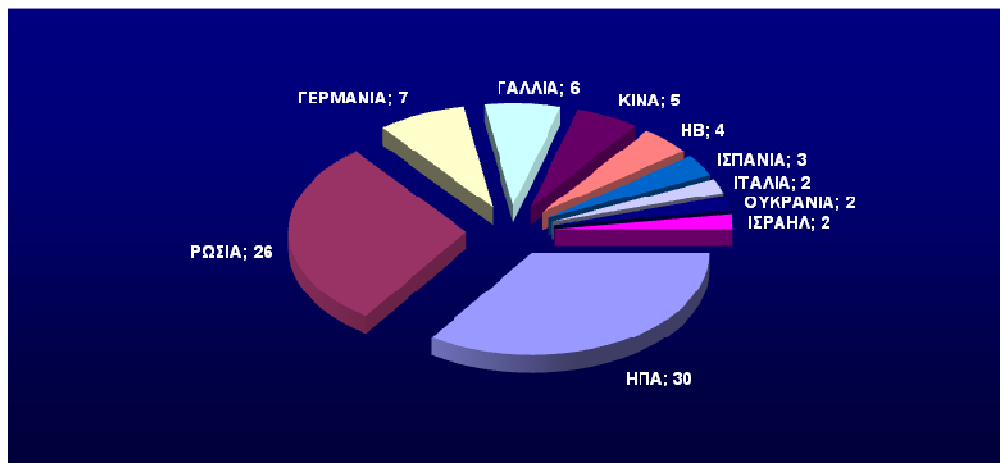
Στην ευρύτερη περιοχή της Ασίας και Ωκεανίας (Πίνακας 1), ενώ οι στρατιωτικές δαπάνες διατήρησαν αυξητική τάση κατά το έτος 2012, αυτή κινήθηκε με βραδύτερους ρυθμούς, στον απόηχο της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης που ξέσπασε το 2008.

Στις επιμέρους περιοχές ενδιαφέροντος (Πίνακας 1) της Κεντρικής και τη Νότιας Ασίας, της Βόρειας Αμερικής, της Ωκεανίας και της Δυτικής και Κεντρικής Ευρώπης, οι αυξήσεις των αμυντικών δαπανών κατά την περίοδο 2003-2009 συνοδεύτηκαν από μειώσεις την περίοδο 2009-12. Στην υποσαχάρια Αφρική, την Ανατολική Ασία και τη Λατινική Αμερική, υπήρξε μια μεγάλη επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης, ο οποίος ήταν μικρότερος στην Ανατολική Ευρώπη και τη Νοτιοανατολική Ασία. Παράλληλα ο ρυθμός ανάπτυξης επιταχύνθηκε στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική.

Όπως διαφαίνεται από τον Πίνακα 2, οι πέντε μεγαλύτεροι εξαγωγείς στρατιωτικού εξοπλισμού κατά την περίοδο 2008-12 ήταν οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Ρωσία, η Γερμανία, η Γαλλία και η Κίνα. Την συγκεκριμένη περίοδο, ήταν η πρώτη φορά μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου κατά την οποία ένα κράτος που δεν προέρχεται από την Ευρώπη και τη

¹SIPRIYEARBOOK 2015

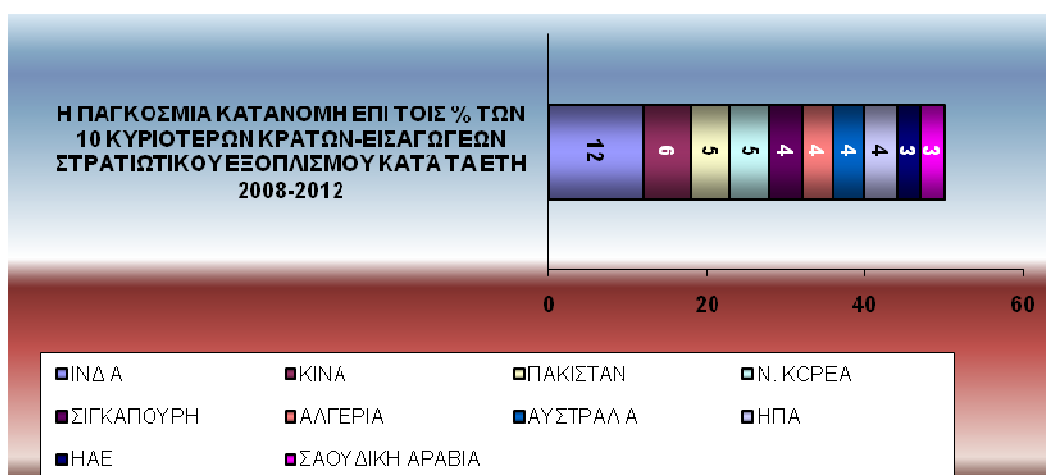
Βόρεια Αμερική εμφανίστηκε μεταξύ των πέντε μεγαλύτερων εξαγωγέων στρατιωτικού εξοπλισμού.

Πίνακας 2 (Πηγή SIPRIYEARBOOK 2013)

Αντίστοιχα, από τα στοιχεία που παρατίθενται στον πίνακα 3 διαπιστώνεται ότι οι πέντε μεγαλύτεροι εισαγωγείς εξοπλισμών στον κόσμο κατά την περίοδο 2008-12 ήταν η Ινδία, η Κίνα, το Πακιστάν, η Νότια Κορέα και η Σιγκαπούρη.

Επιπρόσθετα, ως αξιοσημείωτο συγκρατείται το γεγονός ότι η ροή των εξοπλισμών προς την Ασία και την Αφρική αυξήθηκε σημαντικά την περίοδο 2008-12 σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο 2003-2007 ενώ οι ροές προς την Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή μειώθηκαν μεταξύ των δυο αυτών περιόδων αναφοράς.

Πίνακας 3 (Πηγή SIPRIYEARBOOK 2013)

2.2. ΤΡΩΤΟΤΗΤΕΣ-ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΩΝ ΑΜΥΝΤΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η παγκόσμια κρίση που έχει ξεσπάσει από το 2008 έχει αναμφίβολα επηρεάσει τους εθνικούς αμυντικούς προϋπολογισμούς οι οποίοι έχουν συρρικνωθεί κατά πολύ.

Η οικονομική ύφεση και τα συνακόλουθα μέτρα λιτότητας που επιβλήθηκαν στη Βόρεια Αμερική και τη Δυτική Ευρώπη άρχισαν να έχουν αντίκτυπο στις παγκόσμιες πωλήσεις κύριου αμυντικού εξοπλισμού των Αμυντικών Βιομηχανιών ανά τον κόσμο και ιδιαίτερα κατά τα έτη 2011-12.

Οι πωλήσεις όπλων και υπηρεσιών από τις 100 κορυφαίες εταιρείες στον κόσμο ανήλθαν σε 410 Δισ δολάρια για το 2011. Σε σύγκριση με τις 100 κορυφαίες εταιρείες το 2010 οι πωλήσεις όπλων και υπηρεσιών κατά το έτος 2011 εμφάνισαν μείωση 5 %. Η μείωση αυτή οφείλεται σε διάφορους παράγοντες, και κυρίως:

1. Στην απόσυρση δυνάμεων από το Ιράκ
2. Στο εμπάργκο των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τις μεταφορές όπλων στη Λιβύη
3. Στις καθυστερήσεις υλοποίησης εξοπλιστικών προγραμμάτων λόγω των μέτρων λιτότητας που σχετίζονται με περικοπές των στρατιωτικών δαπανών.
4. Στο αδύναμο δολάριο ΗΠΑ σε πολλές χώρες κατά το 2011.
5. Στις συνεχιζόμενες περικοπές δαπανών οι οποίες έχουν προκαλέσει αβεβαιότητα στις μεγαλύτερες Βιομηχανίες όπλων.

Ως εκ τούτου πολύ λίγες επιχειρήσεις (κρατικές και ιδιωτικές) είναι πλέον σε θέση να στηριχθούν αποκλειστικά στις εγχώριες αγορές τους.

2.3. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΤΑΣΕΙΣ ΑΜΥΝΤΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ

Εν μέσω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις διαμορφούμενες διεθνείς τάσεις όσο και τις αρχές μιας οικονομικά αποτελεσματικής και αποδοτικής χρήσης των διατιθέμενων πόρων, οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε αυτό τον ευαίσθητο τομέα λαμβάνουν μέτρα κατά των μέτρων λιτότητας και κυρίως μέσω της:

1. Επιδίωξης για περαιτέρω εξειδίκευση
2. Συμμετοχής σε συνεργατικά σχήματα
3. Έμφασης σε τεχνολογίες αιχμής και παραγωγής καινοτόμων προϊόντων.
4. Μείωσης του προσωπικού και της συγχώνευση εταιρειών.

Επιπρόσθετα οι κυβερνήσεις χρησιμοποιούν μια σειρά από στρατηγικές για την ενίσχυση των Αμυντικών Βιομηχανιών τους εκτός των εγχώριων αγορών τους. Αυτές περιλαμβάνουν:

1. Την άμεση κυβερνητική προώθησης των εξαγωγών αμυντικού υλικού.
2. Την υποστήριξη για μείωση του κόστους παραγωγής.
3. Την εφαρμογή πολιτικών για την τόνωση της απασχόλησης.

2.4. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

Είναι ζωτικής σημασίας οι αμυντικές βιομηχανίες στην παγκόσμια αγορά να γνωρίζουν αφενός τις απαιτήσεις της αγοράς εξοπλισμών και να προσαρμόζονται σε αυτές και αφετέρου να μπορούν άμεσα να προσδιορίζουν τις περιοχές που υφίστανται αυτές οι απαιτήσεις. Υπό το πρίσμα αυτό θα πρέπει να επισημανθεί, ότι τους πέντε πρώτους κύριους εισαγωγείς στον κόσμο την πενταετία 2008-12, αποτελέσαν κράτη της Ασιατικής Ηπείρου (Ινδία, Κίνα, Πακιστάν, Ν. Κορέα, Σιγκαπούρη), των οποίων οι εισαγωγές τους σε αμυντικό υλικό αντιπροσώπευσαν το 32% της παγκόσμιας αγοράς. Ως εκ τούτου οι αγορές αυτές αποτελούν και αναμένεται να αποτελέσουν πόλο έλξης για τις περισσότερες επιχειρήσεις της παγκόσμιας αμυντικής βιομηχανικής δραστηριότητας, λαμβάνοντας όμως σοβαρά υπόψη και την σημαντική πρόοδο που σημείωσαν στις σχετικά υψηλές δυνατότητες ανάπτυξης προϊόντων από τις βιομηχανίες τους και την συναφή κρατική χρηματοδότηση που τυγχάνουν.

Αναμφισβήτητα οι βιομηχανίες στοχεύουν να δραστηριοποιούνται σε μεγάλες και ελκυστικές αγορές προκειμένου να πουλήσουν των όγκο των προϊόντων τους. Οι αγορές αυτές γίνονται ακόμη πιο ελκυστικές για τις αμυντικές βιομηχανίες όταν σε αυτές τις αγορές δεν δραστηριοποιούνται ισχυρές εγχώριες αμυντικές βιομηχανίες. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η Ινδία η οποία ήταν ο μεγαλύτερος εισαγωγέας εξοπλισμών στον

κόσμο κατά την περίοδο 2008-12 (πραγματοποίησε το 12 τοις εκατό των παγκόσμιων εισαγωγών)² και αποτελεί αγορά-στόχο για κάθε αμυντική βιομηχανία.

Η προσφορά καινοτόμων και ανταγωνιστικών προϊόντων και υπηρεσιών που προέρχονται κυρίως μέσω της απόκτησης τεχνογνωσίας αποτελεί ζωτικής σημασίας παράμετρο για τη βιωσιμότητα και την επικράτηση των επιχειρήσεων στο διεθνές περιβάλλον.

3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

3.1. Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ (ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΒΑΣΗ (EDTIB))

3.1.1 Ορισμός – Καταγραφή της EATBB

Πριν αναλύσουμε την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία, αναφερόμενη ευρέως με τον όρο Ευρωπαϊκή Αμυντική Τεχνολογική και Βιομηχανική Βάση (EATBB)³, θα ήταν χρήσιμο να αναφερθεί ότι γενικότερα ως Αμυντική Τεχνολογική και Βιομηχανική Βάση (ATBB) νοείται η οργάνωση της βιομηχανικής και τεχνολογικής υποδομής, βιομηχανιών, φορέων, ιδρυμάτων, που εξασφαλίζουν την ασφάλεια του εφοδιασμού (SoS) των ενόπλων δυνάμεων με αμυντικό υλικό και συναφείς υπηρεσίες, έναντι πολιτικών κινδύνων (άλλο κράτος εμποδίζει την παράδοση των απαιτούμενων υλικών – υπηρεσιών) ή βιομηχανικών κινδύνων (εταιρείες που δεν παρέχουν πλέον υλικά και υπηρεσίες).

Σε ότι αφορά τώρα την EATBB, επί του παρόντος, η αμυντική βιομηχανία της Ευρώπης έχει κάποιες επιχειρήσεις παγκόσμιας κλάσης. Παραδείγματα είναι η BAE Systems, η Dassault Aviation, EADS, Finmeccanica, MBDA, Rolls-Royce, Safran, Saab, Thales, Eurocopter και AgustaWestLand. Οι επιχειρήσεις αυτές θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση για τον ορισμό και την αναγνώριση – συνολική καταγραφή της EATBB, πλην όμως το θέμα αυτό δεν είναι και τόσο απλό, δεδομένου ότι κάποιες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που εμπλέκονται στην παροχή κύριου αμυντικού εξοπλισμού (π.χ. αεροσκάφη, άρματα, πλοία, βλήματα) εντοπίζονται - καταγράφονται εύκολα, ενώ άλλες όχι.

²<http://www.sipri.org/yearbook/2013/05>

³ European Defence Technological and Industrial Base (EDTIB)

Σε πρακτική βάση, η Ευρωπαϊκή επιτροπή δεν έχει θέσει και οι χώρες της ΕΕ δεν έχουν συμφωνήσει (σε επίπεδο Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας (ΕΟΑ)⁴ αλλά και γενικότερα) σε ένα κοινό ορισμό των ευρωπαϊκών αμυντικών βιομηχανιών που απαρτίζουν την EATBB, ή των κριτηρίων που αυτές θα πρέπει να πληρούν για να συμπεριληφθούν σε αυτή. Συναφώς προκύπτουν σχετικά εύλογα ερωτήματα, όπως :

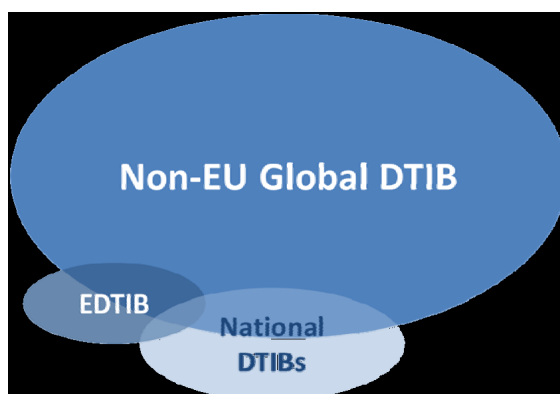
- Τι γίνεται με το βαθμό εξάρτησης μιας επιχείρησης από τις πωλήσεις στον τομέα της άμυνας και την εξειδίκευση των αμυντικών τεχνολογιών της; Θα πρέπει για παράδειγμα, μόνο οι επιχειρήσεις που οι πωλήσεις τους στον τομέα της άμυνας ξεπερνούν ένα ποσοστό π.χ. το 50% των συνολικών πωλήσεών τους, να είναι μέρος της EATBB, ή και άλλες, ανεξαρτήτως ποσοστού;
- Πρέπει να συμπεριληφθούν μόνο οι επιχειρήσεις με τεχνολογία αποκλειστικά στον τομέα της άμυνας (που δεν έχει εναλλακτικές χρήσεις), ή και αυτές που η τεχνολογία τους μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για μη-αμυντικές χρήσεις;
- Τι θα ισχύει για τις επιχειρήσεις που εδρεύουν στη Ευρώπη, έχουν τεχνολογία και προϊόντα αποκλειστικά για χρήση στον τομέα της άμυνας και αμυντικές πωλήσεις σε μεγάλο ποσοστό επί των συνολικών πωλήσεων, πλην όμως είναι ενδιαφερόντων ή ακόμα και ιδιοκτησίας εταιρειών τρίτων (μη-ευρωπαϊκών) χωρών π.χ. θυγατρικές μεγάλων αμυντικών εταιρειών των ΗΠΑ? Θα πρέπει αυτές οι επιχειρήσεις να συμπεριληφθούν στην EATBB, ή όχι?

Παρόλο που παλαιότερα είχαν κατατεθεί σχετικές προτάσεις προς συζήτηση (π.χ. από Γαλλία), τα υπόψη ερωτήματα δεν έχουν επί του παρόντος απαντηθεί με μια κοινή θέση των κρατών της ΕΕ, ή μέσω κάποιας απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ως εκ τούτου δεν υπάρχει στην παρούσα φάση ορισμός ή συνολική πρακτική καταγραφή (π.χ. κατάλογος, βάση δεδομένων) των βιομηχανιών και άλλων φορέων (π.χ. έρευνας) που απαρτίζουν την EATBB.

Με βάση τα ανωτέρω, η EATBB αποτελεί πολιτικό όραμα και παραμένει προς το παρόν μια θεωρητική έννοια. Από την άλλη πλευρά, μια συστηματική αξιολόγηση της κατάστασης της EATBB στο μεταβαλλόμενο ευρωπαϊκό τοπίο απαιτεί μια συνεχή ανάλυση της ευρωπαϊκής διάστασης (του «Ε») της EATBB: σε ποιο βαθμό η Ευρώπη υπάρχει σήμερα ως πολιτικός και βιομηχανικός φορέας στον τομέα της άμυνας, και πόσο μεγάλη είναι η επιρροή της έναντι των εγχώριων ATBB (για τον καθορισμό των οποίων

⁴ European Defence Agency (EDA)

αποκλειστικά αρμόδιες είναι οι αντίστοιχες χώρες) καθώς και έναντι της παγκόσμιας ATBB. Ουσιαστικά η EATBB εξαρτάται από το βαθμό στον οποίο οι εθνικές ATBB στην Ευρώπη αλληλοεπιδρούν και αλληλο-ενσωματώνονται περισσότερο μεταξύ τους, από ό, τι με τα μη ευρωπαϊκά τμήματα της παγκόσμιας (ήτοι μη-E) ATBB. Επομένως, η πρακτική σχέση μεταξύ εθνικών ATBB, EATBB και παγκόσμιας (μη-E) ATBB, θα μπορούσε να απεικονιστεί με το παρακάτω σχήμα :

3.1.2. Στρατηγικό - Πολιτικό Πλαίσιο

Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας

Η μεγάλη σημασία της EATBB, οδήγησε το έτος 2007 στην υιοθέτηση από τα κράτη-μέλη του ΕΟΑ⁵ μιας Στρατηγικής για την EATBB⁶ που περιλάμβανε ποικίλες δράσεις και διαδικασίες από πλευράς κυβερνήσεων των κρατών-μελών για την διατήρηση και ενίσχυση μιας δυνατής Αμυντικής Τεχνολογικής και Βιομηχανικής Βάσης στην Ευρώπη, ως βασικού παράγοντα στήριξης της Ευρωπαϊκής (τότε, τώρα Κοινής) Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ)⁷.

Οι κυριότεροι στόχοι της υπόψη Στρατηγικής, οι οποίοι πέραν των όποιων εξελίξεων στο ευρωπαϊκό και ευρύτερο – παγκόσμιο περιβάλλον θεωρούνται διαχρονικοί και συνεχίζουν να ισχύουν, αναφέρονται παρακάτω :

⁵ Τα κράτη-μέλη του ΕΟΑ είναι όλα τα κράτη της ΕΕ, πλην της Δανίας

⁶ EDA Strategy for the European Defence Technological and Industrial Base, 14 May 2007

⁷ European Defence and Security Policy (ESDP), που μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας ονομάστηκε Common Defence and Security Policy (CSDP).

- Ανάπτυξη μιας πραγματικά Ευρωπαϊκής Αμυντικής Τεχνολογικής και Βιομηχανικής Βάσης, διασφαλίζοντας ότι οι Ένοπλες Δυνάμεις της ΕΕ θα έχουν πρόσβαση σε παγκοσμίως κορυφαία τεχνολογία που θα μπορούν να λειτουργήσουν με κατάλληλη ανεξαρτησία.
- Εξυγίανση/ομογενοποίηση της ευρωπαϊκής αγοράς: ευθυγράμμιση κοινών απαιτήσεων εξοπλισμού και ικανοποίηση τους από μια όλο και πιο ολοκληρωμένη EATBB.
- Σταδιακή ενσωμάτωση των επιμέρους (εθνικών) Αμυντικών Τεχνολογικών και Βιομηχανικών Βάσεων των κρατών, η οποία θα πρέπει να οδηγήσει σε αυτάρκεια της ασφάλειας του εφοδιασμού (Security of Supply), αλλά σε ευρωπαϊκό, και όχι σε εθνικό επίπεδο.
- Βασισμένη σε δυνατότητες (capability-driven), ικανή (competent) και ανταγωνιστική (competitive) EATBB⁸, με μεγαλύτερη ολοκλήρωση (integration), λιγότερη επανάληψη (duplication), περισσότερη αλληλεξάρτηση (interdependence), αυξημένη εξειδίκευση (specialisation), σε όλα τα επίπεδα της αλυσίδας εφοδιασμού.
- Επίτευξη ισορροπημένης περιφερειακής κατανομής για την EATBB.
- Ενοποίηση με την ευρύτερη, μη-αμυντική Ευρωπαϊκή Τεχνολογική και Βιομηχανική Βάση.
- Μειωμένη ευρωπαϊκή εξάρτηση από μη ευρωπαϊκές πηγές για στρατηγικές τεχνολογίες άμυνας.
- Όχι στον προστατευτισμό και σε μια «Ευρώπη-φρούριο», αλλά ανάγκη για ισορροπημένη ανταλλαγή τεχνολογίας με τρίτα (μη ευρωπαϊκά) μέρη.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

Όλες οι κυβερνήσεις των χωρών της ΕΕ συνέχισαν διαχρονικά να επιβεβαιώνουν τη σημασία της EATBB. Αποτέλεσμα ήταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου 2013⁹, το οποίο μετά από αρκετά χρόνια επικέντρωσε την προσοχή του σε θέματα Άμυνας, να υπογραμμίσει την ανάγκη για μια πιο ολοκληρωμένη, βιώσιμη, καινοτόμο και ανταγωνιστική EATBB, ως απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη και διατήρηση των αμυντικών δυνατοτήτων στη Ευρώπη. Παράλληλα επισήμανε ότι η EATBB πρέπει να

⁸ Γνωστό αλλιώς ως «τα τρία Cs» : Capability-driven, Competent and Competitive EDTIB

⁹ European Council 19/20 December 2013 Conclusions on Common Defence and Security Policy (CSDP)

ενισχυθεί ώστε να εξασφαλίζει την επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα και την ασφάλεια του εφοδιασμού της ΕΕ, τονίζοντας την ανάγκη για περαιτέρω ανάπτυξη των δεξιοτήτων που προσδιορίζονται ως ουσιώδεις για το μέλλον της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Είχε προηγηθεί το 2009 η έκδοση από την Επιτροπή της Οδηγίας 2009/81/EK για τις δημόσιες συμβάσεις στον τομέα της άμυνας και της ασφάλειας¹⁰ με στόχο ένα εναρμονισμένο ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο για τις αμυντικές προμήθειες, που επιδιώκει το άνοιγμα της ευρωπαϊκής αγοράς άμυνας στο ανταγωνισμό (όπως και της Οδηγίας 2009/43/EK για την ενδοκοινοτική μεταφορά στρατιωτικών υλικών¹¹ - το ζεύγος οδηγιών επονομαζόμενο ως «πακέτο άμυνας» (defence package)).

Η Οδηγία 2009/81/EK ουσιαστικά προσαρμόζει τους κοινοτικούς κανόνες δημοσίων συμβάσεων στις ιδιαιτερότητες των τομέων της άμυνας και ασφάλειας και η υιοθέτηση της βασίστηκε μεταξύ άλλων στις παρακάτω (αιτιολογικές) σκέψεις συναφείς με την EATBB :

- Η σταδιακή διαμόρφωση μιας ευρωπαϊκής αγοράς αμυντικού εξοπλισμού είναι αναγκαία προκειμένου να ενισχυθεί η αμυντική βιομηχανική και τεχνολογική βάση στην Ευρώπη και να αναπτυχθούν οι στρατιωτικές δυνατότητες που είναι απαραίτητες για την υλοποίηση της ΚΠΑΑ.
- Τα κράτη μέλη συμφωνούν επί της ανάγκης να προωθηθεί, αναπτυχθεί και υποστηριχθεί μια αμυντική βιομηχανική και τεχνολογική βάση στην Ευρώπη που θα έχει ως γνώμονα την ανάπτυξη ικανοτήτων, θα είναι επαρκής και ανταγωνιστική. Για να επιτύχουν αυτόν τον στόχο τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν διάφορα μέσα, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, με απώτερο σκοπό μια πραγματικά Ευρωπαϊκή Αγορά Αμυντικού Εξοπλισμού¹² και ισότιμους όρους τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Θα πρέπει επίσης να συμβάλουν στη σε βάθος ανάπτυξη της πολυμορφίας της ευρωπαϊκής βάσης προμηθευτών που

¹⁰ Οδηγία 2009/81/EK, σχετικά με τον συντονισμό των διαδικασιών σύναψης ορισμένων συμβάσεων έργων, προμηθειών και παροχής υπηρεσιών που συνάπτονται από αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας καθώς και την τροποποίηση των οδηγιών 2004/17/EK και 2004/18/EK. Ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με το Ν.3978/2011.

¹¹ Οδηγία 2009/43/EK για την απλούστευση των όρων και προϋποθέσεων για τις μεταφορές προϊόντων συνδεδεμένων με τον τομέα της άμυνας εντός της Κοινότητας. Ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με τροποποίηση του Ν. 2168/1993.

¹² European Defence Equipment Market (EDEM)

αφορά την άμυνα, ιδίως υποστηρίζοντας τη συμμετοχή μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) και μη παραδοσιακών προμηθευτών στην αμυντική βιομηχανική και τεχνολογική βάση στην Ευρώπη, προάγοντας τη βιομηχανική συνεργασία και προωθώντας αποτελεσματικούς και συνεργάσιμους προμηθευτές χαμηλότερης βαθμίδας. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να λάβουν υπόψη τις ανακοινώσεις της Επιτροπής της 7ης Δεκεμβρίου 2006¹³ σχετικά με θέματα ερμηνείας όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 296¹⁴ της συνθήκης στην προμήθεια αμυντικού εξοπλισμού και της 5ης Δεκεμβρίου 2007¹⁵ σχετικά με μια στρατηγική για μια ισχυρότερη και ανταγωνιστικότερη ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία.

- Η προώθηση της έρευνας και ανάπτυξης αποτελεί ζωτικής σημασίας μέσο για την ενίσχυση της αμυντικής βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης στην Ευρώπη και το άνοιγμα των συμβάσεων (προμηθειών) συμβάλλει στην επίτευξη του στόχου αυτού.

Πέραν των ανωτέρω, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με τις ανακοινώσεις της που αφορούσαν την άμυνα το 2013¹⁶ και το 2014¹⁷ κατέδειξε τις ενέργειες και τα εργαλεία της ΕΕ, που θα μπορούσαν να ενισχύσουν και να δώσουν περαιτέρω προοπτικές για την EATBB.

NATO

Τέλος, στη δήλωση της Συνόδου Κορυφής του Σεπτεμβρίου 2014, το NATO υπογράμμισε ότι μια ισχυρή αμυντική βιομηχανία σε ολόκληρη τη Συμμαχία, συμπεριλαμβανομένης μιας ισχυρής αμυντικής ευρωπαϊκής βιομηχανίας, μεγαλύτερης αμυντικής βιομηχανικής συνεργασίας εντός της Ευρώπης, καθώς και συνεργασία της Ευρώπης με πέρα από τον Ατλαντικό (ΗΠΑ), παραμένουν ουσιώδη για την παροχή των απαιτούμενων αμυντικών ικανοτήτων της Συμμαχίας.

¹³ Commission Interpretive Communication on the application of Article 296 of the Treaty in the field of defence procurement, COM(2006) 779 final, 7 December 2006

¹⁴ Πρώην άρθρο 296 της Συνθήκης της ΕΕ – νυν (μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας) Άρθρο 346 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ (ΣΛΕΕ)

¹⁵ Commission Communication “A strategy for a stronger and more competitive european defence industry” {SEC(2007) 1596} {SEC(2007) 1597}, 4 December 2007

¹⁶ Commission Communication “Towards a more competitive and efficient defence and security sector “, COM/2013/0542 final, Ιούλιος 2013

¹⁷ Commission Report “A New Deal for European Defence Implementation Roadmap for Communication COM (2013) 542; Towards a more competitive and efficient defence and security sector”, COM/2014/0387 final/Ιούνιος 2014

3.1.3 Παρούσα Κατάσταση

Η συνολική πρόοδος στην υλοποίηση από τα κράτη μέλη του ΕΟΑ των στόχων της Στρατηγικής για την ΕΑΤΒΒ, από τον χρόνο της υιοθέτησής της, δεν ήταν η αναμενόμενη. Σχετικές ενέργειες προχώρησαν σε άλλους τομείς περισσότερο και σε άλλους λιγότερο (ή ακόμα και καθόλου). Σε γενικές γραμμές, ενώ η Στρατηγική ΕΟΑ παρότρυνε τα κράτη να «επενδύσουν περισσότερο», να «επενδύσουν καλύτερα» και να «επενδύσουν μαζί», στην πράξη συμβαίνει το αντίθετο.

Πέραν των όποιων στρατηγικών - πολιτικών που έχουν υιοθετηθεί και δηλώσεων στήριξης της ΕΑΤΒΒ σε υψηλό ευρωπαϊκό πολιτικό επίπεδο, αποτελεί γεγονός ότι οι περικοπές στον προϋπολογισμό των ευρωπαϊκών χωρών τα τελευταία χρόνια έχουν επηρεάσει αρνητικά τις ευρωπαϊκές αμυντικές βιομηχανίες.

Αμυντικές Δαπάνες

Το 2012, οι συνολικές αμυντικές δαπάνες των κρατών μελών του ΕΟΑ ανήλθαν σε 189,6 δισεκατομμύρια € και αντιπροσωπεύουν περίπου το 1,5% του συνολικού ΑΕΠ τους, και το 3% των συνολικών κρατικών δαπανών. Και οι δύο αυτές τιμές είναι οι χαμηλότερες που έχουν καταγραφεί από το 2006¹⁸. Σε πραγματικούς όρους, οι συνολικές αμυντικές δαπάνες έχουν μειωθεί κατά 12% από το 2006. Επίσης από το 2006, σε ότι αφορά τις επενδύσεις των κρατών μελών, παρατηρείται αύξηση των προμηθειών εξοπλισμού με παράλληλη μείωση των δαπανών σε Έρευνα και Τεχνολογία.

Παράλληλα, την ίδια περίοδο παρατηρείται, κυρίως λόγω έλλειψης πόρων, κάμψη στη ανάπτυξη νέων μεγάλων πολυεθνικών ευρωπαϊκών προγραμμάτων συνεργασίας για ανάπτυξη αμυντικών συστημάτων, που θα μπορούσαν να αποτελέσουν έναυσμα για περαιτέρω επενδύσεις προς τις ευρωπαϊκές βιομηχανίες, αλλά και συνεργασία – σύμπτυξη δυνατοτήτων μεταξύ τους. Το μερίδιο των ευρωπαϊκών δαπανών για προγράμματα συνεργασίας σε αμυντικούς εξοπλισμούς επί του συνόλου των προμηθειών αμυντικού εξοπλισμού μειώθηκε από 24% (7,34 δις €) το 2011 σε 15% (4,5 δις €) το 2013, πέφτοντας έτσι ουσιαστικά κάτω από τα επίπεδα του 2007 και τον χρόνο υιοθέτησης από τα κράτη της Στρατηγικής ΕΟΑ για την ΕΑΤΒΒ. Το μερίδιο των ευρωπαϊκών συνεργατικών αμυντικών προγραμμάτων Έρευνας και Τεχνολογίας μειώθηκε αντίστοιχα κατά το ίδιο χρονικό διάστημα από 12,1% σε 8%.

Ανταγωνιστικότητα

¹⁸ EDA Defence Data <http://www.eda.europa.eu/info-hub/defence-data-portal>

Είναι γεγονός ότι η EATBB παραμένει προς το παρόν ανταγωνιστική σε παγκόσμιο επίπεδο, πλην όμως αυτό είναι σε μεγάλο βαθμό αποτέλεσμα των αποφάσεων που ελήφθησαν και συναφών επενδύσεων και προγραμμάτων που ξεκίνησαν πριν από δεκαετίες (π.χ. τις δεκαετίες του 8ο και 9ο για Eurofighter, A-400M).

Παρόλα αυτά, οι ανωτέρω πρόσφατες αρνητικές εξελίξεις στις αμυντικές επενδύσεις και τα προγράμματα συνεργασίας, εφόσον δεν αναστραφούν, αναμένεται να επιδράσουν στο άμεσο μέλλον αρνητικά στην ικανότητα της EATBB να συνεχίσει να παράγει τα τεχνολογικά συστήματα που απαιτούνται για τη στρατηγική αυτονομία της Ευρώπης, καθώς και στη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της στο παγκόσμιο περιβάλλον. Συνεπώς, λαμβάνοντας υπόψη το μεγάλο κύκλο ζωής για την βιομηχανική έρευνα και ανάπτυξη των οπλικών συστημάτων στον τομέα της άμυνας, που για κάποια μεγάλα προγράμματα μπορεί να φτάσει μέχρι και τα 25 έτη, απαιτούνται έγκαιρες στρατηγικές αποφάσεις για την μείωση σε βάθος χρόνου της όποιας αρνητικής επίδρασης στην EATBB από τη μείωση των αμυντικών επενδύσεων των χωρών της ΕΕ.

Υπό αυτό το πρίσμα, οι όποιες επενδυτικές αποφάσεις του παρόντος - ιδιαίτερα στην Έρευνα, Τεχνολογία και Ανάπτυξη¹⁹ και αντίστοιχα προγράμματα - θα διαμορφώσουν τη μελλοντική ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας. Αν και θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ολοένα και περισσότερες περιπτώσεις «spin-in» τεχνολογιών από τον πολιτικό τομέα, καθώς και ο ολοένα αυξανόμενος ρόλος για τεχνολογίες «διπλής χρήσης», η καθαρά αμυντική Έρευνα, Τεχνολογία και Ανάπτυξη παραμένει το κλειδί για την ανταγωνιστικότητα και τη διατήρηση της τεχνολογικής αιχμής της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας.

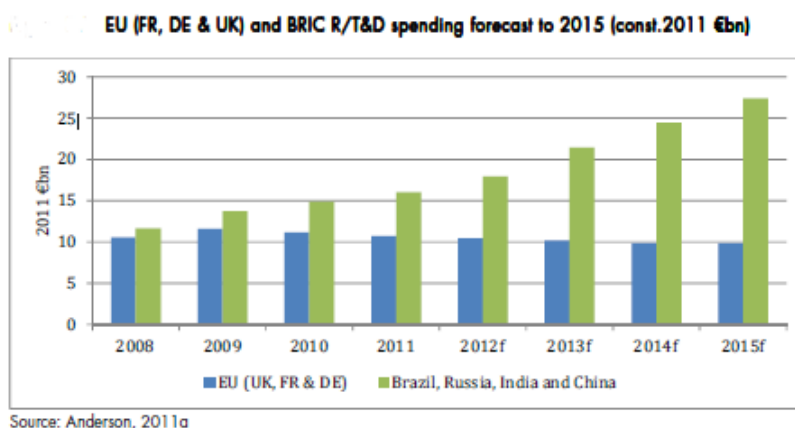
Ενώ η οικονομική κρίση είχε επιπτώσεις για τους αμυντικούς προϋπολογισμούς των κρατών μελών, αυτές θα μπορούσαν να μετριαστούν υπό το φως πρόσφατων πολιτικών κατευθύνσεων σε ανώτατο επίπεδο. Πράγματι, ορισμένες χώρες όπως η Πολωνία, τα κράτη της Βαλτικής, η Ολλανδία, η Σουηδία και η Ρουμανία, πρόσφατα αποφάσισαν να αυξήσουν τους αμυντικούς προϋπολογισμούς τους, ως συνέπεια της τρέχουσας κατάστασης της ασφάλειας, γεγονός που δημιουργεί μια πολύ συγκρατημένη αισιοδοξία για πιθανή βελτίωση των συνολικών αμυντικών επενδύσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

¹⁹ Research and Technology + Development (R&T&D)

Επενδύσεις σε Έρευνα και Τεχνολογία

Παρόλα αυτά, πρέπει να επισημανθεί ότι ο τρόπος επένδυσης των όποιων επιπρόσθετων αμυντικών επενδύσεων αποτελεί σημαντικό παράγοντα, σε ότι αφορά τη προστιθέμενη αξία τους για την ευρωπαϊκή βιομηχανία, δεδομένου ότι επενδύσεις που απευθύνονται κυρίως σε αγορές συστημάτων off-the-shelf, αντί για ανάπτυξη νέων συστημάτων, δεν δημιουργούν κατάλληλες προϋποθέσεις για περαιτέρω ανάπτυξη.

Από την άλλη πλευρά, ο παγκόσμιος ανταγωνισμός αυξάνεται. Η κυβέρνηση των ΗΠΑ δαπανά περίπου επτά φορές περισσότερο σε Έρευνα και Ανάπτυξη στον τομέα της άμυνας, από ό,τι η Ευρώπη. Οι συνδυασμένες δαπάνες για την αμυντική Έρευνα, Τεχνολογία και Ανάπτυξη σε χώρες όπως η Βραζιλία, η Ρωσία, η Ινδία και η Κίνα²⁰ παρουσιάζουν σταθερή άνοδο, που συγκεντρωτικά έχουν φτάσει σε επίπεδα υπερδιπλάσια των αντίστοιχων προσθετικών επενδύσεων της Γαλλίας, Γερμανίας και Ηνωμένου Βασιλείου. Η ετήσια συσχέτιση μεταξύ 2008 και 2015 φαίνεται στο επόμενο σχήμα.

Περαιτέρω λεπτομέρειες για την ανάλυση της παγκόσμιας (μη-ευρωπαϊκής) βιομηχανίας παρουσιάστηκαν στη σχετική υποενότητα.

Δημόσιες Προμήθειες και EATBB

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι εφόσον η Οδηγία για τις αμυντικές προμήθειες τύχει αποτελεσματικής και πιστής εφαρμογής (από όλα τα κράτη) ένα σημαντικό ποσοστό των προμηθειών της άμυνας και της ασφάλειας θα υπόκειται σε ανταγωνιστικές προσφορές,

²⁰ Brazil, Russia, India, China (BRIC)

το οποίο θα δώσει ευκαιρίες και στις βιομηχανίες των μικρότερων χωρών να αποκτήσουν πρόσβαση στα συμβόλαια των πιο ανεπτυγμένων βιομηχανικά χωρών.

Παρόλα αυτά, η αποτελεσματικότητα της Οδηγίας στην ενίσχυση της EATBB (ή αντίθετα τυχόν αρνητικές επιπτώσεις) εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τον τρόπο πρακτικής εφαρμογής της Οδηγίας από τις εθνικές αρχές (ειδικά στις συμβάσεις βαρύνουσας σημασίας) και κατά πόσο αυτές αναθέτουν τις υπόψη συμβάσεις προμηθειών, όχι με εφαρμογή των διαδικασιών της Οδηγίας, αλλά π.χ. μέσω επίκλησης του Άρθρου 346 ΣΛΕΕ ή των εξαιρέσεων της Οδηγίας.

Επί του παρόντος και λόγω του μικρού χρόνου που έχει παρέλθει από την ενσωμάτωση και έναρξη εφαρμογής της, η όποια επίδραση της εν λόγω οδηγίας στην Ευρωπαϊκή Αγορά Αμυντικού Υλικού (EDEM) γενικότερα, αλλά και ειδικότερα στην EATBB, δεν είναι σαφής. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξετάζει το υπόψη θέμα, ως μέρος της γενικότερης έρευνας για την αποτελεσματικότητα της Οδηγίας και την επίδραση της στην ευρωπαϊκή αγορά αμυντικού υλικού, ενόψει της αναφοράς που καλείται να υποβάλει στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο, μέχρι τον Αύγουστο 2016.

Παρακάτω αναλύεται η παρούσα κατάσταση σε ότι αφορά τις προβλέψεις της Οδηγίας 2009/81/EK για ανάθεση υπεργολαβίας/υποκατασκευαστικού έργου (subcontracting) ως μέσο διασυνοριακής πρόσβασης της βιομηχανίας (ειδικά των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ)) στις αλυσίδες εφοδιασμού άλλων ευρωπαϊκών χωρών, με βάση στοιχεία που προέκυψαν από σχετικές δράσεις του ΕΟΑ.

Προβλέψεις Οδηγίας 2009/81/EK για Υπεργολαβία και EATBB

Η Οδηγία 2009/81/EK περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις σχετικά με την υπεργολαβία (Άρθρο 21 της Οδηγίας), σύμφωνα με τις οποίες η Αναθέτουσα Αρχή μπορεί (προαιρετικά - μεταξύ άλλων εναλλακτικών) να υποχρεώσει τον ανάδοχο (της κύριας προμήθειας) να εφαρμόσει ειδικές διαδικασίες ανάθεσης υπεργολαβίας και ειδικότερα να αναθέσει μέρη του έργου που αναλαμβάνει σε υπεργολάβους μέσω ανταγωνιστικών διαδικασιών (άρθρα 50 έως 54 της Οδηγίας).

Το σκεπτικό στο οποίο βασίστηκε η υιοθέτηση τέτοιων προβλέψεων στην Οδηγία ήταν²¹ ότι σε μια πραγματική Ευρωπαϊκή Αγορά Αμυντικού Εξοπλισμού (EDEM) ο ανταγωνισμός δεν θα πρέπει να περιορίζεται στο επίπεδο των κύριων προμηθευτών, αλλά να επεκτείνεται και στις σχετικές συμβάσεις υπεργολαβίας της εφοδιαστικής αλυσίδας σε

²¹ Commission Guidance Note on Subcontracting

χαμηλότερο επίπεδο (tier). Με τον τρόπο αυτό οι υπο-προμηθευτές θα μπορούσαν να επωφεληθούν από το άνοιγμα των εθνικών αγορών άμυνας και να έχουν μια δίκαιη ευκαιρία να αποκτήσουν πρόσβαση στις αλυσίδες εφοδιασμού των μεγάλων ολοκληρωμένων συστημάτων/κυρίων προμηθευτών, που βρίσκονται σε άλλα κράτη μέλη, βελτιώνοντας έτσι το βάθος και την ποικιλομορφία της EATBB. Η παράμετρος αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική από οικονομική άποψη, δεδομένου ότι αυξάνει τις ευκαιρίες των αμυντικών βιομηχανιών – υπο-προμηθευτών, όπως και τις επιλογές των κύριων προμηθευτών σε ότι αφορά τους πιθανούς υπο-προμηθευτές, αλλά και πολιτικά, αφού η αμυντική βιομηχανική βάση πολλών κρατών μελών αποτελείται κυρίως από μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (MME) ή/και ενδιάμεσου μεγέθους επιχειρήσεις (Intermediate Size Industries), όπως στην περίπτωση της χώρας μας

Πολλά κράτη μέλη στο παρελθόν παραδοσιακά εξασφάλιζαν την ανάθεση έργου/υπεργολαβία σε τοπικές (εγχώριες) αμυντικές βιομηχανίες, μέσω μέτρων αντιστάθμισης της αγοράς εκ μέρους τους στρατιωτικού εξοπλισμού από τους προμηθευτές του εξωτερικού (αντισταθμιστικά ωφελήματα – offsets), τα οποία αποτελούσαν ουσιαστικά μέσο πίεσης ώστε οι μεγάλες βιομηχανίες να δώσουν πρόσβαση στις βιομηχανίες των μικρών χωρών στις αλυσίδες εφοδιασμού τους και στις τεχνολογίες αιχμής που διαχειρίζονταν, μεταφέροντας σχετική τεχνογνωσία στις εγχώριες βιομηχανίες. Όμως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, παράλληλα με την έκδοση της Οδηγίας 2009/81/EK, κατέστησε σαφές ότι τέτοιες πρακτικές αντίκεινται στην αρχή της μη διάκρισης και τις βασικές ελευθερίες της εσωτερικής αγοράς που έχουν εδραιωθεί με τις ιδρυτικές Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης²², παροτρύνοντας έτσι τα κράτη μέλη αντί τέτοιων πρακτικών να ενισχύσουν την πρόσβαση των MME στην αμυντική αγορά σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω της δημιουργίας συνθηκών ανταγωνισμού εντός στην αλυσίδα εφοδιασμού και πέραν του επιπέδου των κύριων προμηθευτών (ήτοι με εφαρμογή των προβλέψεων της Οδηγίας περί Υπεργολαβίας στις συμβάσεις που αναθέτουν).

Δυστυχώς όμως η πράξη δεν επιβεβαίωσε τουλάχιστον μέχρι σήμερα τη θεωρία. Είναι γεγονός ότι περισσότερα από 4 χρόνια μετά την επίσημη λήξη της προθεσμίας για τη ενσωμάτωση της Οδηγίας 2009/81/EK στις νομοθεσίες των κρατών-μελών και την έναρξη της εφαρμογής της από τα κράτη μέλη, η χρήση των διατάξεων της υπεργολαβίας στην πράξη είναι εξαιρετικά περιορισμένη.

²² Ουσιαστικά η ίδια η Οδηγία 2009/81/EK (δευτερεύον κοινοτικό δίκαιο) δεν αναφέρεται καθόλου, ούτε καταργεί τα Offsets, αλλά η Επιτροπή θεωρεί ότι αυτά αντίκεινται στις Συνθήκες της ΕΕ και τις βασικές αρχές που αυτές καθιερώνουν (πρωτεύον δίκαιο). Περισσότερα σε Commission Guidance Note on Offsets, October 2010

Κατά τη σύνταξη του παρόντος, δεν υπήρχε καμία δημοσιευμένη ειδοποίηση περί υπεργολαβίας (subcontracting notice) από τα κράτη μέλη ή τη βιομηχανία στο TED²³. Επιπλέον, πολύ λίγες προκηρύξεις υπεργολαβίας έχουν δημοσιευθεί στο TED διαχρονικά στο παρελθόν (συνολικά 33 ανακοινώσεις που δημοσιεύθηκαν από σύνολο 8 διαφορετικών κρατών μελών / βιομηχανίες).

Η μη χρήση των συγκεκριμένων προβλέψεων οφείλεται σε μια πληθώρα παραγόντων και προκλήσεων και για τις αναθέτουσες αρχές των κρατών, αλλά και για τη βιομηχανία (π.χ. ασάφεια διαδικασιών, αυξημένο ρίσκο, αδυναμία εκτέλεσης – αλλαγής υποκατασκευαστών εντός των συγκεκριμένων χρονικών ορίων ενός διαγωνισμού). Από την πλευρά της βιομηχανίας, οι κύριοι προμηθευτές/μεγαλύτερες βιομηχανίες (primes) είναι σε γενικές γραμμές πολύ δύσπιστοι και αρνητικοί για την εφαρμογή των ανταγωνιστικών διαδικασιών που απαιτούν οι προβλέψεις για επιλογή υποκατασκευαστών, θεωρώντας ότι αυτό παρεμβαίνει στις καθιερωμένες/βέλτιστες επιχειρηματικές πρακτικές της βιομηχανίας στη διαχείριση των εφοδιαστικών τους αλυσίδων, επηρεάζοντας αρνητικά το ρίσκο και τα κόστη τους.

Ως αποτέλεσμα, ουσιαστικά η ενίσχυση της πρόσβασης των ΜΜΕ στην αμυντική αγορά σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μπορεί να επιτευχθεί (μέσω του ανταγωνισμού στην αλυσίδα εφοδιασμού, ήτοι) μέσω της εφαρμογής των προβλέψεων της Οδηγίας περί Υπεργολαβίας αφού αυτές δεν χρησιμοποιούνται, ενώ παράλληλα οι πρακτικές ΑΩ που παλαιότερα έδιναν τη δυνατότητα στις χώρες να επιτύχουν το ίδιο αποτέλεσμα, είναι πλέον στο στόχαστρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αυτό αυτομάτως δημιουργεί ουσιαστικά ένα πολύ σημαντικό (διαδικαστικό) κενό.

Η ανωτέρω κατάσταση αποτελεί δικαιολογημένα αντικείμενο προβληματισμού και παραπόνων εκ μέρους της ευρωπαϊκών βιομηχανιών (ειδικά των μικρών χωρών που έχουν ανάγκη πρόσβασης στην αμυντική αγορά – συμβάσεις των κυρίων προμηθευτών) αλλά και των κρατών μελών που αυτές εδράζουν, μια εκ των οποίων είναι η χώρα μας.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή από την πλευράς της έχει αναγνωρίσει το πρόβλημα και την ανάγκη εξεύρεσης λύσης, εντός ενός πλαισίου γενικότερων μέτρων για να επιτευχθεί ο πρωταρχικός στόχος: να βελτιωθεί η διασυνοριακή πρόσβαση της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και ιδίως των ΜΜΕ στην αμυντική αγορά. Για την εξέταση του θέματος, η Επιτροπή συνέστησε το 2015 μια ειδική συμβουλευτική ομάδα²⁴, στην οποία συμμετέχουν

²³ TED (Tenders Electronic Daily) is the 'Supplement to the Official Journal of the EU ("OJ S")', dedicated to European public procurement.

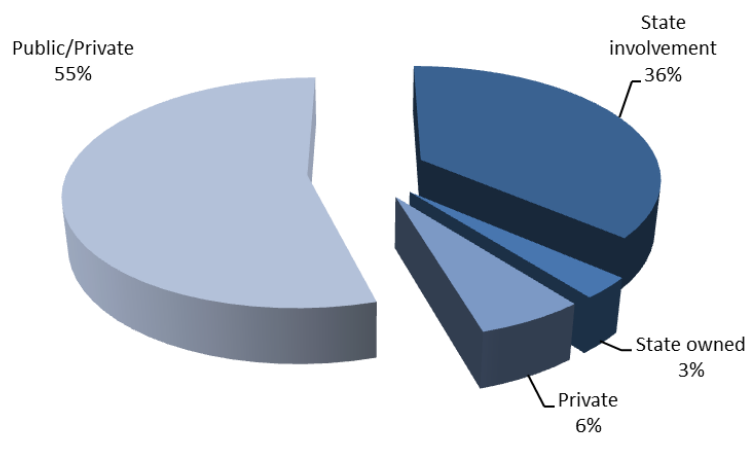
²⁴ Commission's Advisory group on cross-border access for SMEs to defence and security contracts

εκπρόσωποι και κυβερνήσεων και βιομηχανιών (συμπεριλαμβανομένης και της χώρας μας), οι εργασίες της οποίας είναι σε εξέλιξη και αναμένεται, σύμφωνα με πληροφορίες της Επιτροπής, να ολοκληρωθούν εντός του έτους 2016.

Κυβερνητικός Έλεγχος - Ιδιοκτησία

Το επίπεδο της επιρροής των κυβερνήσεων πάνω στην ευρωπαϊκή (εθνική τους) βιομηχανία διαφέρει σημαντικά. Ορισμένα κράτη είναι ιδιοκτήτες κάποιων αμυντικών βιομηχανιών στρατηγικής σημασίας. Άλλες κυβερνήσεις ασκούν απλά πολύ υψηλό επίπεδο ελέγχου, με άμεσο ή έμμεσο τρόπο. Η Γερμανία και η Ιταλία, οι οποίες έχουν λιγότερο ανταγωνιστική αγορά, δείχνουν επίσης μεγαλύτερο βαθμό κυβερνητικού ελέγχου, μέσω της άτυπης επιρροής και πολιτικής επαφής προς τη βιομηχανία για τη Γερμανία, ή στην περίπτωση της Ιταλίας, μέσω της επίσημης ιδιοκτησία της Finmeccanica. Πιο ανοικτές αγορές, όπως της Σουηδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου επηρεάζονται λιγότερο από τις αντίστοιχες κυβερνήσεις. Μια ιδιόμορφη περίπτωση είναι η Γαλλία, η κυβέρνηση της οποίας σταθερά συμμετέχει στην αμυντική βιομηχανία τόσο μέσω της άμεσης ιδιοκτησίας, όσο και πολιτικής επιρροής, αλλά η οποία είναι ταυτόχρονα μια ανοικτή αγορά. Η Πολωνία και η Ισπανία, από την άποψη αυτή βρίσκονται κάπως στο μέσον: κατέχουν τον έλεγχο των σημαντικών αμυντικών βιομηχανιών (όπως Polish Defence Holding (πρώην Bumar) και Navantia αντίστοιχα), αλλά θεωρούν την ιδιοκτησία του δημοσίου ως μέσο και όχι ως σκοπό και άρα είναι γενικά πρόθυμες να πουλήσουν τις επιχειρήσεις σε αλλοδαπούς υπό την προϋπόθεση να ικανοποιούνται τα εθνικά συμφέροντα της άμυνας. Σε γενικές γραμμές, πάντως, στο βιομηχανικό τομέα της άμυνας η Ευρώπη παρουσιάζει υψηλά επίπεδα κρατικής επιρροής.

Η γενικότερη κατανομή μετόχων στις ευρωπαϊκές αμυντικές επιχειρήσεις φαίνεται στο επόμενο σχήμα.

Σχήμα. Κατανομή Μετόχων στις Ευρωπαϊκές Αμυντικές Επιχειρήσεις²⁵

Βιομηχανικά Κέντρα Αριστείας²⁶ σχετικά με την Άμυνα στην Ευρώπη

Συνολικά 136 Κέντρα Αριστείας που σχετίζονται με την άμυνα εντοπίστηκαν στην Ευρώπη, μέσω σχετικής μελέτης του ΕΟΑ (2012)²⁷. 103 από αυτά συμμετέχουν σε βιομηχανικές δραστηριότητες και έχουν σαφή εστίαση στις δραστηριότητες που συνδέονται με την άμυνα. Το 77% των υπόψη Κέντρων Αριστείας εδράζει σε τέσσερις συγκεκριμένους τομείς (αεροδιαστημική, οπτική, αυτοματοποίηση, και θαλάσσια συστήματα) που έχουν ισχυρούς δεσμούς με την αμυντική βιομηχανία. Αυτό σημαίνει ότι η λειτουργία των Κέντρων Αριστείας μπορεί να επηρεάσει γενικότερα στη δομή και την ανταγωνιστικότητα της EATBB.

²⁵ Study “The Development of the EDTIB”, European Parliament, SEDE, June 2013. Σύμφωνα με την υπόψη μελέτη :

State owned: the state or other official or public entities owns more than 49% the company;

State involvement: the state or other official or public entities own a share/ is shareholder of the company or can influence its business through a significant amount of stock shares or golden shares;

Private: the company is owned by private entities, e.g. a family, companies, banks, investment companies, etc.

Public/private: the company is listed at the stock exchange without serious limitations on the spread of stock shares.

²⁶ Centers of Excellence (CoE) : a geographically proximate group of companies and institutions in a particular field that are linked by commonalities and complementarities.

²⁷ EDA Study “European defence-related Centres of Excellence”, 2011

3.2. ΤΑΣΕΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ

Γενικά

Σε γενικές γραμμές οι αμυντικές βιομηχανίες των χωρών της ΕΕ, λειτουργώντας σε ένα ολοένα και φθίνον πλαίσιο εγχώριων αγορών, αντιμετωπίζουν όλο και μεγαλύτερα προβλήματα και προκλήσεις να παραμείνουν ανταγωνιστικές και κερδοφόρες. Αυτό τους οδηγεί μεταξύ άλλων να αξιοποιήσουν καλύτερα τις όποιες ευκαιρίες προκύπτουν σε αγορές εκτός ΕΕ, όπου όμως ο ανταγωνισμός (όχι μόνο σε σχέση με μη-ευρωπαϊκές βιομηχανίες π.χ. ΗΠΑ, αλλά δυστυχώς και πολλές φορές μεταξύ τους) είναι ιδιαίτερα έντονος, ενώ παράλληλα οι απαιτήσεις από τις χώρες – αγοραστές για ανταλλάγματα (offsets, παροχή τεχνογνωσίας με ανάλογη απαλοιφή του όποιου ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος για τις ευρωπαϊκές βιομηχανίες) είναι καθιερωμένη πρακτική.

Υπήρξαν περιπτώσεις που εταιρείες επέλεξαν διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων μέσω εξαγορών ή συγχωνεύσεων, προκειμένου να επιτύχουν αύξησης της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας. Παράλληλα, πολλές αμυντικές βιομηχανίες προσπαθούν να μειώσουν τα κόστη μέσω εξορθολογισμού. Παρόλα αυτά, υπάρχουν περιπτώσεις εταιρειών που απέτυχαν να προσαρμοστούν και είτε χρεοκόπησαν, είτε επέλεξαν να αποχωρήσουν από την αμυντική αγορά, αναζητώντας πλέον ευκαιρίες σε άλλους πιο προσοδοφόρους τομείς.

Βιομηχανική Ενοποίηση και Αναδιάρθρωση

Η Ευρώπη έχει υποφέρει από πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα για τουλάχιστον μια δεκαετία. Μια μερική ευρωπαϊκή ενοποίηση (consolidation) έλαβε χώρα στα τέλη του 1990 και στις αρχές της δεκαετίας του 2000. Ωστόσο, η μείωση των αμυντικών προϋπολογισμών επιδείνωσαν την γεωγραφική συγκέντρωση των αμυντικών βιομηχανιών σε ορισμένα κράτη μέλη - Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο. Οι υπόψη έξι (6) χώρες, οι οποίες σημειωτέον κατέχουν στο έδαφός τους περίπου το 95% της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας, υπέγραψαν στις 27 Ιουλίου 2000 μια συμφωνία-πλαίσιο²⁸ με στόχο να δημιουργήσουν το απαραίτητο πολιτικό και νομικό πλαίσιο για τη διευκόλυνση της βιομηχανικής αναδιάρθρωσης, προκειμένου να προωθηθεί μια πιο ανταγωνιστική και ισχυρή EATBB, στην παγκόσμια αγορά.

²⁸ Letter of Intent (LoI). Οι υπόψη χώρες ονομάζονται πλέον σε ότι αφορά τη αμυντική βιομηχανική πλευρά ως «LoI nations»

Η παγκοσμιοποίηση έχει περιπλέξει ακόμα περισσότερο την εικόνα, με πολλά συστήματα και υποσυστήματα που δεν παράγονται πλέον στην Ευρώπη. Οι επιπτώσεις των αλλαγών αυτών σε θέματα όπως η ασφάλεια του εφοδιασμού και η επιχειρησιακή κυριαρχία (Operational sovereignty) απαιτείται να αξιολογηθούν σωστά.

Η κατάσταση ποικίλλει ανά τομέα. Ενώ οι τομείς της αεροναυπηγικής και των ηλεκτρονικών συστήματα έχουν υποστεί κάποια ενοποίηση (με τη δημιουργία των μεγάλων παικτών, όπως Airbus, BAE Systems, Thales, Selex), οι τομείς των συστημάτων ξηράς και θάλασσας σε γενικές γραμμές εξακολουθούν να οργανώνονται εντός των εθνικών συνόρων.

Οι κυβερνήσεις μπορούν να ενθαρρύνουν την ευρωπαϊκή αναδιάρθρωση της βιομηχανίας, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη νέων κοινών ευρωπαϊκών προγραμμάτων συνεργασίας. Υπάρχει ανάγκη τα υπόψη προγράμματα να διαθέτουν την κρίσιμη μάζα για να ανταγωνιστούν με επιτυχία την παγκόσμια αγορά, όπου ιδιαίτερα για τους κύριους κατασκευαστές και τους ενδιάμεσους προμηθευτές, το μέγεθος μετράει. Αναμφισβήτητα, η Ευρώπη έχει πολλές μικρές επιχειρήσεις και όχι αρκετές μεσαίου και μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεις, ώστε να μπορεί να αντιμετωπίσει πάντα επιτυχώς τον ανταγωνισμό εκτός Ευρώπης.

Μια άλλη σημαντική παράμετρος για την βιομηχανική αναδιάρθρωση είναι ο κρατικός/κυβερνητικός έλεγχος και ιδιοκτησία. Με το να είναι ο κύριος πελάτης των εταιρειών, οι κυβερνήσεις των κρατών μελών της ΕΕ έχουν σημαντική επίδραση. Ωστόσο, εάν η βιομηχανία είναι όντως το κλειδί για την εθνική ασφάλεια, είναι κρίσιμο να εξεταστεί ποιος αγοράζει τις μετοχές των βιομηχανιών που πωλούνται από τα κράτη μέλη, και κατά πόσον οι νέοι ιδιοκτήτες είναι ευρωπαϊκές ή μη ευρωπαϊκές οντότητες, παράμετρος ιδιαίτερα σημαντική για τη στρατηγική αυτονομία και την ασφάλεια του εφοδιασμού της ΕΕ, στο μέλλον.

Μετάβαση από την Παροχή Εξοπλισμού στην Παροχή Υπηρεσιών

Με την παγκόσμια κρίση και μείωση των αμυντικών δαπανών, οι ευρωπαϊκές βιομηχανίες αναζήτησαν εναλλακτικές λύσεις και ως μια από αυτές, η παροχή υπηρεσιών έχει καταστεί ένας σημαντικός τομέας ανάπτυξης. Λόγω της μείωσης προμηθειών νέων συστημάτων, οι εταιρείες έχουν δυνατότητα να επικεντρωθούν περισσότερο στη παροχής υπηρεσιών συντήρησης και αναβάθμισης των υπάρχοντων συστημάτων.

Για πολλές από τις μεγαλύτερες εταιρείες, οι υπηρεσίες αντιπροσωπεύουν πλέον περίπου το 50% των εσόδων τους (BAE Systems, Thales, Finmeccanica). Ωστόσο, εξακολουθεί να υπάρχει αντίσταση από ορισμένες κυβερνήσεις να αναθέσουν υπηρεσίες σε μη εγχώριες εταιρείες. Από την άλλη, αν και τα έσοδα από παροχή υπηρεσιών μπορούν να αυξήσουν γενικότερα τα εταιρικά έσοδα και την κερδοφορία, στηρίζουν ελάχιστα την απόκτηση ή/και διατήρηση στρατηγικών τεχνολογιών αιχμής.

Τέλος, υπάρχει επίσης μια αυξανόμενη τάση για τις εταιρείες να υποστηρίζουν εκστρατευτικές αποστολές-επιχειρήσεις της Ευρώπης, στα πλαίσια της Κοινής Πολιτικής Άμυνας και Ασφάλειας (ΚΠΑΑ) (CSDP missions). Η ευρωπαϊκή βιομηχανία αναμένεται να διαδραματίσει ολοένα και σημαντικότερο ρόλο στις επιχειρήσεις, παράλληλα με τα κράτη μέλη που αναπτύσσουν δυνάμεις για τις επιχειρήσεις αυτές.

Τάση για Ανάπτυξη Δραστηριοτήτων σε άλλους Τομείς της Αγοράς

Η δυνατότητα κάποιων αμυντικών βιομηχανιών να αναπτύσσουν δραστηριότητες και σε μη αμυντικούς τομείς είναι ιδιαίτερα σημαντική για την βιωσιμότητά τους, ιδιαίτερα στην παρούσα συγκυρία μείωσης των αμυντικών δαπανών. Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις πιστεύουν όλο και περισσότερο ότι ο αμυντικός τομέας είναι το πρόβλημα, και όχι η λύση.

Ευρωπαϊκές Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ)²⁹

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Δεκεμβρίου 2013⁹, υπογράμμισε τη σημασία της διασυνοριακής πρόσβασης των ΜΜΕ στην ευρωπαϊκή αγορά αμυντικού υλικού, καλώντας παράλληλα την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διερευνήσει τις δυνατότητες για λήψη πρόσθετων μέτρων με στόχο το άνοιγμα των αλυσίδων εφοδιασμού των κρατών μελών, για τις ΜΜΕ.

Οι ΜΜΕ μπορεί να είναι καινοτόμες και ευέλικτες, αλλά μπορούν να είναι εύθραυστες και ευάλωτες σε σχέση με αλλαγές στην αγορά αμυντικού υλικού. Οι περικοπές στην άμυνα κατά τα τελευταία χρόνια είχαν δυσανάλογες επιπτώσεις στις ΜΜΕ, παρά την ενθάρρυνση και την υποστήριξη των κυβερνήσεων και των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων.

Υπάρχουν πολλές ΜΜΕ που αποτελούν μέρος αλυσίδων εφοδιασμού από τρίτες χώρες, λόγω συμφωνιών offsets. Ωστόσο, οι ευρωπαϊκές ΜΜΕ αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες στην πρόσβαση σε μη εθνικές αγορές. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η

²⁹ Small and Medium Enterprises (SMEs) : enterprises which employ fewer than 250 persons and which have an annual turnover not exceeding EUR 50 million, and/or an annual balance sheet total not exceeding EUR 43 million.

αύξηση της πρόσβασης των ΜΜΕ στην αγορά/αλυσίδες εφοδιασμού άλλων χωρών είναι ένας από τους στόχους της Οδηγίας 2009/81/ΕΚ, πλην όμως δεν υπάρχουν κίνητρα για τις μεγάλες βιομηχανίες (primes) να δώσουν ευκαιρίες σε νέους προμηθευτές από άλλες χώρες της ΕΕ. Αντίθετα, υπάρχουν περιπτώσεις που μεγάλες ευρωπαϊκές βιομηχανίες αναζητούν νέους προμηθευτές, πλην όμως εκτός ΕΕ, συχνά ανταποκρινόμενες στις απαιτήσεις μιας τρίτης χώρας – αγοραστή, λόγω Offsets.

Παράλληλα, σε μια ευρωπαϊκή αμυντική αγορά που διαρκώς συρρικνώνεται, οι primes έχουν εδραιώσει τις αλυσίδες εφοδιασμού τους, με έμφαση στις μακροχρόνιες συνεργασίες με λιγότερους προμηθευτές. Αυτό δημιουργεί ένα σημαντικό πρόβλημα για τις ευρωπαϊκές ΜΜΕ, οι οποίες όχι μόνο έχουν να αντιμετωπίσουν έντονο ανταγωνισμό και μείωση του προϋπολογισμού στη χώρα που εδρεύουν, αλλά αντιμετωπίζουν και τον αποκλεισμό από τις αγορές των άλλων, ευρωπαϊκών και μη, χωρών.³⁰

3.3 ΤΡΩΤΟΤΗΤΕΣ-ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ

Ανταγωνισμός Ευρωπαϊκών Εταιρειών στην Παγκόσμια Αγορά

Οι εξαγωγές είναι συχνά μια αναγκαιότητα για την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία. Λαμβάνοντας υπόψη τις προοπτικές για ανάπτυξη των δυνατοτήτων τους, οι εξαγωγικές αγορές θεωρούνται από τη ευρωπαϊκή βιομηχανία ως πρωταρχικό μέσο για την αντιστάθμιση της έλλειψης εγχώριων παραγγελιών, ενώ τα σχετικά έσοδα μπορούν να χρηματοδοτήσουν μέρος των αναγκαίων επενδύσεων σε βιομηχανικά προγράμματα Έρευνας και Τεχνολογίας.

Ωστόσο, υπάρχουν κίνδυνοι που συνδέονται με τις εξαγωγές. Η ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία αντιμετωπίζει σημαντικό παγκόσμιο ανταγωνισμό, ενώ μέρος του τιμήματος της όποιας επιτυχίας είναι η μεταφορά τεχνολογίας - τεχνογνωσίας, καθόσον πολλές χώρες αγοραστές φιλοδοξούν να δημιουργήσουν ισχυρές αυτόχθονες βιομηχανίες. Συνεπώς, ένας από τους κινδύνους της αυξημένης εξάρτησης από τις εξαγωγές, που συνοδεύονται από αντισταθμιστικά οφέλη και μεταφορά τεχνολογίας, είναι να επιταχυνθεί η δημιουργία νέων ανταγωνιστών. Η κατάσταση επιδεινώνεται από το γεγονός ότι οι περισσότερες από τις αναδυόμενες χώρες έχουν, και είναι πιθανό να διατηρήσουν, χαμηλότερο κόστος εργασίας από ό, τι τα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη

³⁰ Ανάλογα θέματα με τις ΜΜΕ (SMEs) αντιμετωπίζουν και οι ενδιάμεσου μεγέθους (Intermediate Size Industries) εταιρείες (που τοποθετούνται μεταξύ των SMEs και των πραγματικά μεγάλων ευρωπαϊκών επιχειρήσεων) οι οποίες επίσης απαιτούν κατάλληλα μέτρα ενίσχυσης.

μέλη. Από την άλλη, η πρόσβαση σε συγκεκριμένες αγορές, όπως π.χ. στην αγορά άμυνας των ΗΠΑ παρεμποδίζεται από κανονισμούς και πρακτικές της εθνικής ασφάλειας.

Παράλληλα, η διαπραγματευτική θέση των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων μπορεί να αποδυναμωθεί εξαιτίας της έλλειψης νέων προγραμμάτων. Από την άλλη, η Ευρώπη εξακολουθεί να έχει κάποια πλεονεκτήματα: φήμη για την ποιότητα των προϊόντων και από την επιχειρησιακή και μακροχρόνια χρήση των συστημάτων από σεβαστές παγκοσμίως ένοπλες δυνάμεις - χρήστες, και δυνατούς προμηθευτές που μπορούν να υποστηρίξουν τα προϊόντα τους για δεκαετίες.

Από την άλλη υπάρχουν και μειονεκτήματα. Ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που συχνά υποστηρίζονται από την κυβέρνησή τους, βρίσκονται τακτικά σε ανταγωνισμό μεταξύ τους στην εξαγωγική αγορά. Η τάση αυτή είναι απίθανο να αλλάξει δεδομένης της αυξανόμενης σημασίας των εν λόγω πωλήσεων. Στην Ευρώπη, δυστυχώς δεν υπάρχουν μηχανισμοί για τη βιομηχανία και τις κυβερνήσεις να συμφωνήσουν να υποστηρίξουν από κοινού ένα ενιαίο προϊόν, για να εξασφαλιστεί καλύτερη ανταγωνιστικότητα στην παγκόσμια αγορά και εξασφάλιση μιας πιθανής ευρωπαϊκής επιτυχίας. Αυτό πολλές φορές έχει ως αποτέλεσμα οι συμβάσεις να ανατίθενται τελικά σε μη-ευρωπαϊκές βιομηχανίες, ειδικά όταν το έργο τους υποστηρίζεται από ισχυρές εθνικές κυβερνήσεις μέσω παραδοσιακών και οργανωμένων (όχι κατά περίπτωση) μηχανισμών, όπως στην περίπτωση των ΗΠΑ³¹. Η μόνη πραγματική λύση είναι μακροπρόθεσμα η ανάπτυξη ενιαίων προγραμμάτων ευρωπαϊκής συνεργασίας για ανάπτυξη νέων συστημάτων.

Ικανότητα της Ευρώπης να Σχεδιάζει και Παράγει Πολύπλοκα Συστήματα

Είναι ευρέως γνωστό ότι οι υπάρχουσες βιομηχανικές ικανότητες διατρέχουν κίνδυνο διάβρωσης, αν δεν χρησιμοποιούνται. Ο τομέας της άμυνας περιλαμβάνει πολύ συγκεκριμένες δεξιότητες οι οποίες δεν αντιγράφονται στην αστική (μη-αμυντική) οικονομία. Είναι συχνά πρακτικά αδύνατο (απαγορευτικά δαπανηρό και χρονοβόρο) να αναδημιουργηθούν ξανά από το μηδέν βιομηχανικές δυνατότητες που προϋπήρχαν και για κάποιο λόγο χάθηκαν. Εάν η βιομηχανία δεν ασχολείται συνεχώς με το σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την παραγωγή πολύπλοκων συστημάτων, κινδυνεύει να χάσει τη τεχνογνωσία να κάνει κάτι ανάλογο με επιτυχία στο μέλλον.

³¹ Χρήση των κατά τόπους Office of Defence Cooperation (ODCs) των ΗΠΑ. Κυβερνητικό και βιομηχανικό lobbying στις περιπτώσεις πωλήσεων Direct Commercial Sales (DCS). Μηχανισμός Foreign Military Sales (FMS) για διακρατικές προμήθειες.

Δυστυχώς ο υπόψη κίνδυνος είναι πλέον ορατός για πολλές από τις υπάρχουσες στρατηγικές δυνατότητες της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας. Σε λίγες δεκαετίες, η Ευρώπη θα μπορούσε ουσιαστικά να είναι ένας εισαγωγέας, και όχι εξαγωγέας, αμυντικών εξοπλισμών, με όποιες συνέπειες αυτό θα έχει για το ζήτημα της ασφάλειας του εφοδιασμού και τη στρατηγική αυτονομία της ΕΕ.

Γήρανση του Εργατικού δυναμικού

Συναφώς, περίπου το ένα τρίτο του εργατικού δυναμικού της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανικής είναι ηλικίας άνω των 50 ετών. Το παρακάτω σχήμα δίνει κάποια στοιχεία για το υπόψη ποσοστό από μεγάλες ευρωπαϊκές βιομηχανίες :

Οι εγκαταστάσεις και ο εξοπλισμός είναι βασικά στοιχεία, αλλά το πιο σημαντικό μέρος του πλούτου μιας εταιρείας έγκειται στη γνώση και τις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού της. Τα δημογραφικά στοιχεία δείχνουν ότι η βιομηχανία θα αντιμετωπίσει μια σημαντική απώλεια της τεχνογνωσίας, όταν το προσωπικό της που είναι άνω των 50 ετών, φτάσει σε ηλικία συνταξιοδότησης.

Ταυτόχρονα, η αμυντική βιομηχανία ανταγωνίζεται στην αγορά εργασίας με σημαντικά πιο προσοδοφόρους τομείς για νέους εργαζόμενους, όπως η πληροφορική. Είναι όλο και πιο δύσκολο για την αμυντική βιομηχανία να προσλαμβάνει και να διατηρεί νέα ταλέντα, ενώ λόγω της έλλειψης των νέων προγραμμάτων, σταδιοδρομίες στον τομέα της αμυντικής βιομηχανίας είναι λιγότερο ελκυστικές για τους νέους (ιδιαίτερα μηχανικούς) που αναζητούν εργασία.

Εξάρτηση από Τρίτες Χώρες

Η σύγχρονη τάση στα αμυντικά συστήματα είναι να συμπεριλάβουν όλο και πιο σύνθετες τεχνολογίες, καθώς και αυξημένη προϊόντων διπλής χρήσης (dual use). Παράλληλα, η παγκοσμιοποίηση έχει μειώσει την δυνατότητα ανάπτυξης 100% ευρωπαϊκών αμυντικών συστημάτων, καθόσον τα συστήματα υπό ανάπτυξη περιλαμβάνουν όλο και περισσότερο υποσυστήματα – εξαρτήματα κατασκευασμένα εκτός ΕΕ (τα οποία αν προέρχονται από τις ΗΠΑ, πιθανότατα υπόκειται τους περιορισμούς του ITAR).

Ως αποτέλεσμα, οι ευρωπαίοι κατασκευαστές εξαρτώνται όλο και περισσότερο από εγκρίσεις τρίτων χωρών (ειδικά των ΗΠΑ) σε περιπτώσεις που θέλουν να εξάγουν τα συστήματα που κατασκευάζουν. Σε άλλες περιπτώσεις, τα εξαρτήματα που προέρχονται από τρίτες χώρες ενέχουν ρίσκο για πιθανά προβλήματα ασφάλειας του εφοδιασμού (πιθανή διακοπή παροχής), ακόμη και όταν δεν αποτελούν κίνδυνο για την ίδια την ασφάλεια. Ως εκ τούτου, υπάρχει επιτακτική ανάγκη για τον προσδιορισμό των κρίσιμων εξαρτημάτων και τεχνολογιών που εξαρτώνται από μη ευρωπαϊκές πηγές/φορείς, καθώς και των αντίστοιχων ικανοτήτων που απαιτούνται για την παραγωγή τους.

Αποτελεί στρατηγική επιλογή για τα ευρωπαϊκά κράτη, που καλούνται να πάρουν ανάλογες αποφάσεις άμεσα, αν η Ευρώπη θα είναι στο μέλλον ένας παγκόσμιος ηγέτης ή απλός ακόλουθος, έχοντας μια βιομηχανία ικανή να παράγει ανταγωνιστικές, νέες τεχνολογικά προηγμένες πλατφόρμες, ή απλά να υποστηρίζει τις υπάρχουσες με κάποια ικανότητα για παροχή εργασιών υπεργολαβίας.

Τέλος, σε γενικές γραμμές, η EATBB σε σχέση με το παγκόσμιο βιομηχανικό πεδίο, μπορεί να επηρεαστεί άμεσα ή έμμεσα από έναν αριθμό παραγόντων, όπως :

- Οι εθνικοί κανονισμοί και διαδικασίες προμηθειών/πρακτικών τρίτων χωρών π.χ. για ΗΠΑ (ITAR, Buy American,...).
- Ευρύτερες συμφωνίες εμπορίου και συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και τρίτων χωρών π.χ. με ΗΠΑ (Transatlantic Trade Investment Partnership (TTIP))³².
- Θέματα της παγκόσμιας εφοδιαστικής αλυσίδας και ασφάλειας του εφοδιασμού π.χ. πρόσβαση στην τεχνολογία, εξοπλισμό και κρίσιμες πρώτες ύλες (raw materials).

³² Δες και <http://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/ttip/>

- Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην ευρωπαϊκή βιομηχανία π.χ. ιδιοκτησία, συγχωνεύσεις και εξαγορές, νομοθεσία που διέπει τον έλεγχο των επενδύσεων.

3.4. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

Είναι γνωστό ότι οι επενδυτικές αποφάσεις των κρατών αποτελούν την βάση για το μέλλον της εθνικής, αλλά και της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας. Ενώ στηρίζεται όλο και περισσότερο από την επιτυχία των εξαγωγών για τα έσοδα, η βιομηχανία εξαρτάται από τις εθνικές αποφάσεις για τις αμυντικές πολιτικές και τους προϋπολογισμούς, για να παρέχει προϊόντα και τις υπηρεσίες που μπορούν να είναι προσοδοφόρα και να αντέχουν στον ανταγωνισμό. Είναι πολύ σπάνιο να προωθηθούν στην αγορά προϊόντα που ένα "εθνικός" πελάτης δεν έχει υποστηρίξει - προμηθευτεί. Η πολιτική αλλά και οι επιμέρους διαδικασίες ελέγχου των εξαγωγών αποτελούν άλλο ένα στοιχείο του κυβερνητικού ελέγχου και είναι ιδιαίτερα ευαίσθητες όταν αφορούν θέματα προγραμμάτων συνεργασίας.

Οι κυβερνήσεις, ως πελάτες, έχουν δημιουργήσει τις τρέχουσες δυνατότητες της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας και με τις όποιες τωρινές αποφάσεις τους θα διαμορφώσουν το μέλλον της. Η εθνική (κυβερνητική) έρευνα και χρηματοδότηση της ανάπτυξης είναι ιδιαίτερα κρίσιμη για τη μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της αμυντικής βιομηχανίας. Παρά το αυξανόμενο ρόλο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι κυβερνήσεις συνεχίζουν να έχουν σημαντικές ρυθμιστικές αρμοδιότητες που μπορούν να διευκολύνουν το εμπόριο καθώς, τον έλεγχο, κατά περίπτωση, την ξένη ιδιοκτησία σε ότι αφορά τις αμυντικές βιομηχανίες.

Η ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία ουσιαστικά αντικατοπτρίζει τους πελάτες της: τις κυβερνήσεις των κρατών μελών. Το πώς επενδύουν οι κυβερνήσεις στην άμυνα και στα αμυντικά συστήματα ποικίλλει από κράτος μέλος σε κράτος μέλος. Οι φιλοδοξίες των κρατών μελών για τη στήριξη εθνικών πρωταθλητών, η συνεχιζόμενη έλλειψη ενοποίησης της ζήτησης, και η εναρμόνιση των απαιτήσεων, είναι όλα μέρος της εξίσωσης.

Η επιτυχία ή μη της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας βασίζεται στην ικανότητά της, αλλά και των κυβερνήσεων, να προσαρμοστούν στο νέο περιβάλλον. Η βιομηχανία μπορεί να διαφοροποιήσει τα προϊόντα και τις (παγκόσμιες) αγορές στις οποίες επικεντρώνει, δοκιμάζοντας εναλλακτικές πολιτικές για στήριξη της ανταγωνιστικότητας.

Καθώς οι πελάτες, τόσο στο εντός όσο και εκτός ΕΕ αναμένεται να αλλάξουν την εστίασή τους από την προμήθεια των συστημάτων με την υψηλότερη δυνατή απόδοση, σε αυτά που είναι πιο προσιτά, η ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία θα πρέπει να αλλάξει τον τρόπο που κάνει επιχειρήσεις και να προσαρμοστεί ανάλογα, σε τομείς όπου αναδυόμενες περιοχές όπως η Ασία, πιθανό να υπερέχουν ανταγωνιστικά.

Παραδείγματα τομέων που παρουσιάζουν μελλοντικά ευκαιρίες για την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία, είναι τα μη επανδρωμένα συστήματα (Remotely Piloted Air Systems (RPAS)) και ο κυβερνοχώρος, ιδιαίτερα γιατί αποτελούν τομείς που ξεπερνούν την άμυνα και επεκτείνονται στην ευρύτερη ασφάλεια.

Οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις επιδιώκουν ολοένα και περισσότερο να αναθέτουν σε τρίτους (βιομηχανία) μη επιχειρησιακές δραστηριότητες που παλαιότερα αναλάμβαναν παραδοσιακά οι Ένοπλες Δυνάμεις, όπως η επισκευή, συντήρηση και logistics αμυντικών συστημάτων, ως αποτέλεσμα της μείωσης του προσωπικού και των εν γένει δυνατοτήτων τους, αλλά και την επικέντρωση σε περισσότερο επιχειρησιακές δράσεις. Παράλληλα, οι μεγάλες βιομηχανίες επικεντρώνονται όλο και περισσότερο σε ανάπτυξη συστημάτων από συστήματα (system-of-systems) καθώς και σε ρόλο ολοκληρωτή (integrator), αναθέτοντας την ευθύνη για τα επιμέρους υπο-συστήματα και το σχεδιασμό των κατασκευαστικών στοιχείων σε εξωτερικούς προμηθευτές, αναζητώντας πάντοτε τις πλέον αποδοτικές για αυτούς συνεργασίες (best value for money solutions). Τέλος, οι κατά καιρούς εκστρατευτικές επιχειρήσεις της ΕΕ στα πλαίσια της ΚΠΑΑ δημιουργούν απαιτήσεις για ανάθεση έργου για την έγγεια υποστήριξη των αποστολών.

Υπό αυτό το πρίσμα, στα συγκεκριμένα πεδία δημιουργούνται νέες ευκαιρίες για τις ευρωπαϊκές αμυντικές βιομηχανίες για ανάθεση σε αυτές έργου, εφόσον πάντα μπορούν αυτές να προσφέρουν ποιοτικά και οικονομικά ανταγωνιστικές λύσεις.

4. ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΓΧΩΡΙΑΣ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

4.1. ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η εγχώρια αμυντική βιομηχανία αποτελείται από 80 περίπου μικρομεσαίες κυρίως επιχειρήσεις και μικρό αριθμό επιχειρήσεων Ένδιάμεσου Μεγέθους (Intermediate Size Industries), που απασχολούν περί τους 8000 εργαζόμενους και έχουν παραγωγικές δυνατότητες, που σχετίζονται με την κατασκευή/ανάπτυξη:

1. Φορητού οπλισμού και οπλικών συστημάτων.
2. Πυρομαχικών.
3. Σκαφών θαλάσσης (κατασκευή-επισκευή).
4. Αεροπορικού υλικού (δομικά μέρη-ανταλλακτικά-συντήρηση/επισκευή κινητήρων).
5. Οχημάτων-Αμαξωμάτων-Ρυμουλκομένων.
6. Οπτικών-Οπτο-ηλεκτρονικών.
7. Ηλεκτρονικών –Εξαρτημάτων/ τμημάτων/ συστημάτων τηλεπικοινωνιών
8. Μηχανολογικών – μηχανικών – χυτών – πρεσσαριστών αντικειμένων, μεταλλικών κατασκευών και άλλων μηχανουργικών αμαξιών/ μερών /ανταλλακτικών-εξαρτημάτων- μηχανισμών για χρήση στον τομέα της άμυνας.
9. Σύνθεση πληροφοριακών συστημάτων για αμυντική χρήση (C4I) και αμυντικού λογισμικού.
10. Ηλεκτρολογικού υλικού, συμπεριλαμβανομένων και των μπαταριών υποβρυχίων.
11. Στρατιωτικών στολών συμπεριλαμβανομένων και αυτών του ΡΠΧΠ, δίκτυα παραλλαγής, αλεξίσφαιρα γιλέκα κ.α

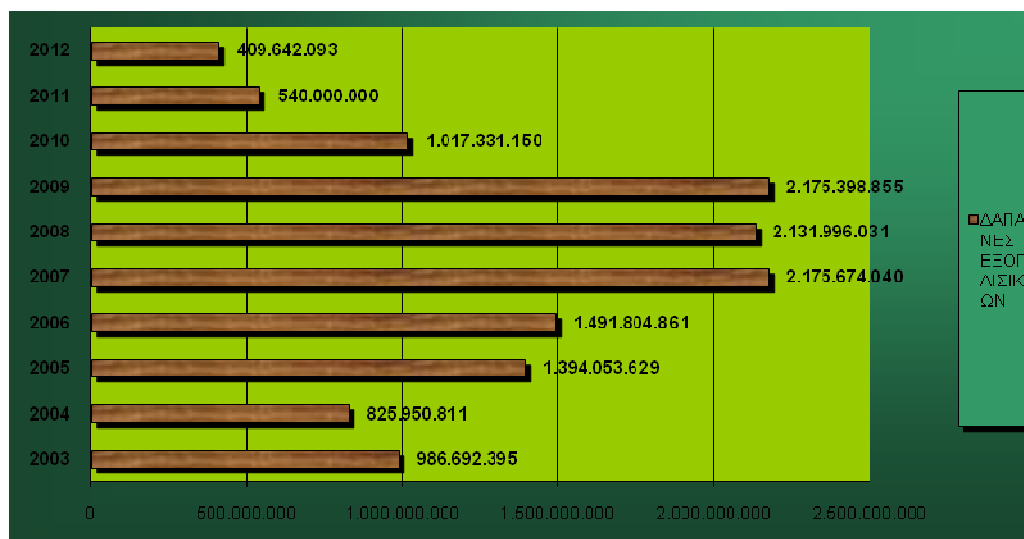
Είναι κοινά αποδεκτό ότι χωρίς κατάλληλη βιομηχανική βάση δεν μπορεί να υπάρξει αξιόπιστη άμυνα. Βεβαίως, ένα κράτος μπορεί να αποφασίσει να εξοπλίσει τις ένοπλες δυνάμεις του μέσω αγορών από το εξωτερικό. Ενεργώντας όμως κατ' αυτόν τον τρόπο, εγκυμονούν κίνδυνοι που θέτουν σε κίνδυνο ζωτικά συμφέροντα της χώρας που αφορούν κυρίως στην άμυνα την ασφάλεια, την οικονομία και την ανάπτυξη.

Η Ελλάδα παρά τις παραγωγικές δυνατότητες που έχει αναπτύξει δεν έχει καταφέρει να καλύψει τις επιχειρησιακές απαιτήσεις των ΕΔ από την εγχώρια βιομηχανία με αποτέλεσμα να εισάγει τη συντριπτική πλειοψηφία του αναγκαίου αμυντικού υλικού.

Την χρονική περίοδο 2007 έως 2011 η χώρα μας ήταν ο μεγαλύτερος εισαγωγέας εξοπλισμών στην Ευρώπη³³ παρά το γεγονός ότι οι εισαγωγές εξοπλισμών στην Ελλάδα παρουσίασαν μείωση κατά 18% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο 2002-06 και είχε ως αποτέλεσμα η χώρα μας να υποχωρήσει από την 4η θέση στην 10η θέση διεθνώς.

Τα μετρά λιτότητας κατά το έτος 2012 επηρέασαν περαιτέρω τις διατιθέμενες πιστώσεις της χώρας μας για εξοπλιστικά προγράμματα με αποτέλεσμα αυτή να υποχωρήσει στην 15η θέση της παγκόσμιας κατάταξης³⁴ κατά την περίοδο 2008-12 σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο 2003-2007 ενώ ο όγκος των εισαγωγών της μεταξύ των δυο περιόδων αναφοράς μειώθηκε κατά 61% .

στ. Οι δαπάνες της χώρας μας σε €, για αγορά εξοπλισμών από το 2003 έως 2012 εμφανίζονται στον παρακάτω πίνακα

Πίνακας 4 (Πηγή ΥΠΕΘΑ/ΓΔΟΣΥ/ΔΟΙ)

Η χώρα μας αποτελεί μια εκ των σημαντικότερων αγορών της διεθνούς αμυντικής βιομηχανίας και ιδίως των επιχειρήσεων που εδρεύουν στην Ευρώπη. Αυτό επιβεβαιώνεται από το γεγονός κατά την περίοδο 2007-2011 ήταν ο σημαντικότερος

³³Trends in international arms transfers, 2011 Paul Holtom, Mark Bromley, Pieter D. Wezeman and Siemon T. Wezeman SIPRI Fact Sheet

³⁴ <http://www.sipri.org/media/pressreleases/2013/ATlaunch>

πελάτης της Γερμανικής αμυντικής βιομηχανίας και εισήγαγε το 13 % του εξαγόμενου γερμανικού αμυντικού υλικού ενώ ήταν η δεύτερη μεγαλύτερη πελάτης της Γαλλίας, εισάγοντας το 10 % των γαλλικών εξαγωγών αμυντικού υλικού.³⁵

Πέντε Κυριότεροι Προμηθευτές	Κατανομή επι τοις % διεθνών εξαγωγών αμυντικού υλικού	Κύριοι εισαγωγείς		
		1 ^{ος}	2 ^{ος}	3 ^{ος}
ΗΠΑ	30	Ν. Κορέα (13%)	Αυστραλία (10%)	ΗΑΕ (7%)
Ρωσία	24	Ινδία (33%)	Κίνα (16%)	Αλγερία (14%)
Γερμανία	9	Ελλάδα (13%)	Ν. Κορέα (10%)	Ν. Αφρική (8%)
Γαλλία	8	Σιγκαπούρη(20%)	Ελλάδα (10%)	Μαρόκο (8%)
ΗΒ	4	Σ. Αραβία (28%)	ΗΠΑ (21%)	Ινδία (15%)

Πίνακας 5 (Πηγή http://books.sipri.org/product_info?c_product_id=443)

4.2. ΑΠΕΙΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΧΩΡΙΑ ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ.

Οι πιέσεις που ασκούνται από το εξωτερικό περιβάλλον για συρρίκνωση του εγχώριου βιομηχανικού τομέα.

Η απαίτηση των δανειστών της χώρας μας για ενδεχόμενη συρρίκνωση της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας αποτελεί απειλή για τα ζωτικά συμφέροντα της πατρίδα μας και των απαιτήσεων των ΕΔ προκειμένου αυτές να υλοποιούν με αποτελεσματικό τρόπο την αποστολή τους. Ταυτόχρονα, η εσωτερική αυτή απειλή, αποτελεί ευκαιρία για τις κυριότερες αμυντικές βιομηχανίες στον κόσμο που στοχεύουν να εδραιώσουν περαιτέρω τη θέση του σε μια ελκυστική αγορά όπως η Ελλάδα.

³⁵ http://books.sipri.org/product_info?c_product_id=443

Οι κίνδυνοι που προέρχονται από το νέο περιβάλλον όπως διαμορφώθηκε μετά την ενσωμάτωση της κοινοτικής οδηγίας 2009/81/EK

Η κατάσταση που έχει προκύψει μετά την ενσωμάτωση της κοινοτικής οδηγίας 2009/81/EK στο εθνικό δίκαιο περί προμηθειών στον τομέα της άμυνας και της ασφάλειας είναι δυσχερής, δεδομένου ότι δεν παρέχει τους απαιτούμενους μηχανισμούς για ανάθεση έργου στην εγχώρια βιομηχανία, ή αν τους παρέχει αυτοί δεν λειτουργούν, όπως περιγράφηκε ανωτέρω και στην υποενότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας/υπεργολαβία.

Πλην όμως, η εμπλοκή της εγχώριας βιομηχανίας θα μπορούσε να ικανοποιηθεί μόνο διαμέσου των απαιτήσεων της αναθέτουσας αρχής για ασφάλεια εφοδιασμού και πληροφοριών που καθορίζονται από την κείμενη νομοθεσία.

Η κατάργηση της Εγχώριας Βιομηχανικής Συμμετοχής (ΕΒΣ), της Ελληνικής Προστιθέμενης Αξίας (ΕΠΑ) και των Αντισταθμιστικών Ωφελήματων (ΑΩ), που αποτελούσαν σημαντική παράμετρο για τη βιωσιμότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και την εισαγωγή τεχνογνωσίας στη χώρα μας, δημιουργεί πλέον ένα αβέβαιο περιβάλλον για τη βιομηχανική δραστηριότητα αυτών των επιχειρήσεων.

Η παγκόσμια οικονομική κρίση

Όπως προκύπτει από την ανάλυση του διεθνούς περιβάλλοντος, η παγκόσμια οικονομική κρίση έχει επηρεάσει αρνητικά τη παγκόσμια βιομηχανική δραστηριότητα και τη ζήτηση αμυντικού υλικού. Η πτώση των εξαγωγών των βιομηχανιών που δραστηριοποιούνται στην Ελληνική Επικράτεια ήταν αναπόφευκτη συνέπεια. Παράλληλα, η ραγδαία μείωση των εθνικών αμυντικών δαπανών ως απόρροια της οικονομικής κρίσης αποτελεί σημαντικότερη απειλή για τη βιωσιμότητα της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας καθόσον μέχρι σήμερα, αυτή, στηρίζονταν σε μεγάλο βαθμό στις εγχώριες δημόσιες δαπάνες.

4.3. ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΧΩΡΙΑ ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ.

Τα οικονομικά αποτελέσματα των αμυντικών βιομηχανιών

Η κατάσταση της εγχώριας Αμυντικής Βιομηχανίας είναι κρίσιμη, γεγονός το οποίο απεικονίζεται στα οικονομικά της αποτελέσματα. Οι ισολογισμοί αρκετών μεγάλων

βιομηχανιών που δραστηριοποιούνται στη χώρα είναι ζημιογόνοι. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αποθαρρύνονται οι εταιρείες να επενδύσουν σε νέες τεχνολογίες και καινοτόμα προϊόντα που θα τις βοηθήσουν να επιβιώσουν στο διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Ο περιορισμός της Ελληνικής αμυντικής βιομηχανίας στην εσωστρέφεια

Η Ελληνική αμυντική βιομηχανία έχει επικεντρωθεί κατά ένα μεγάλο μέρος στη μικρή εγχώρια αγορά της, με παραγωγή «παραδοσιακών» αμυντικών υλικών και συστημάτων, ενώ η εξωστρέφειά της είναι ιδιαίτερα περιορισμένη. Την ίδια στιγμή, η Ελλάδα συνεχίζει να είναι ένας από τους μεγαλύτερους εισαγωγείς αμυντικού υλικού στην Ευρώπη. Η κύρια δραστηριότητα της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας επικεντρώνεται στη κατασκευή μέσω των ΑΩ κάποιων μερών οπλικών συστημάτων. Αυτό όμως δεν παρέχει τη δυνατότητα στην ελληνική αμυντική βιομηχανία να αναπτύσσει δικά της εξολοκλήρου πρωτογενή προϊόντα.

Τεχνολογική υστέρηση

Οι κίνδυνοι που προέρχονται από την τεχνολογική υστέρηση επηρεάζουν την εσωτερική ζήτηση αναφορικά με προϊόντα που χαρακτηρίζονται από ποιοτική εξέλιξη. Η ανάπτυξη προϊόντων αιχμής απαιτεί μεγάλο κόστος, το οποίο οι Ελληνικές Βιομηχανίες αδυνατούν να το επενδύσουν. Σε αυτές τις περιπτώσεις η προώθηση τέτοιου είδους προϊόντων σε μεγάλες αγορές απαιτούν επιπλέον κόστος το οποίο όμως στην πλειονότητα των περιπτώσεων υφίσταται αδυναμία να καλυφθεί από τις βιομηχανικές μονάδες, είτε λόγω της ύπαρξης ελλειμματικών και ζημιογόνων εταιρειών είτε λόγω της αδυναμίας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον ελλαδικό χώρο, να καλύψουν αυτό το κόστος.

Επιπρόσθετα, η ανάπτυξη τεχνολογιών αιχμής από τις αναπτυγμένες βιομηχανίες της αλλοδαπής έχει οδηγήσει στην παράγωγη πολύπλοκων οπλικών συστημάτων τα οποία έχουν ξεπεράσει τις δυνατότητες της εγχώριας βιομηχανίας. Η ανάπτυξη των απαιτούμενων υποδομών από την εγχώρια βιομηχανία είναι σε πολλές περιπτώσεις ασύμφορη, λαμβάνοντας υπόψη τη συνεχή βελτίωση της τεχνολογίας. Το αποτέλεσμα είναι να μην μπορεί σήμερα να ανταγωνιστεί με αξιώσεις στη διεθνή αγορά αμυντικού υλικού.

Η περιορισμένη συμμετοχή της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας στον τομέα της υποστήριξης- συντήρησης των υφιστάμενων συμβάσεων

Η περιορισμένη συμμετοχή της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας στον τομέα της υποστήριξης- συντήρησης των Οπλικών Συστημάτων (ΟΣ) και μέσων των ΕΔ οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι η υποστήριξη-συντήρηση των μέσων που διαθέτουν οι ΕΔ, έχουν ανατεθεί κατά το μεγαλύτερο μέρος σε αλλοδαπές εταιρείες, οι οποίες κατά κανόνα διατηρούν αποκλειστικά την τεχνογνωσία-δυνατότητα παροχής υπηρεσιών συντήρησης, πιστοποίησης και καταλληλότητας για την μετέπειτα ασφαλή λειτουργία του μέσου.

4.4. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΤΗΣ ΕΓΧΩΡΙΑΣ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

4.4.1. Η προοπτική εξωστρέφειας της βιομηχανίας.

Η εξωστρέφεια της βιομηχανίας μας αποτελεί μονόδρομο για τη βιωσιμότητά της, καθόσον η παρούσα οικονομική συγκυρία οδηγεί στην απεξάρτηση πολλών εταιρειών από τις εγχώριες αμυντικές δαπάνες. Οι προοπτικές της Ελληνικής Αμυντικής Βιομηχανίας οφείλουν να είναι πλέον συνυφασμένες με τις απαιτήσεις της αγοράς στρατιωτικού εξοπλισμού τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Η ενίσχυση των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών της εγχώριας βιομηχανίας μας θα πρέπει αναμφισβήτητα να προσβλέπει σε ηπείρους και κατ' επέκταση σε χώρες που πρωταγωνιστούν στις εισαγωγές εξοπλισμών σε παγκόσμιο επίπεδο. Η Ασία αποτελεί πλέον ελκυστική αγορά στο διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον καθόσον μαζί με την Ωκεάνια εισάγαγε το 44% της παγκόσμιας παραγωγής εξοπλισμών³⁶ κατά την περίοδο 2007-2011, ποσοστό το οποίο βαίνει συνεχώς αυξανόμενο. Ειδικότερα η Ινδία αποτελεί πόλο έλξης των σημαντικότερων βιομηχανιών ανά την υφήλιο ενώ αξίζει να επισημανθεί ότι οι αμυντικές της δαπάνες μόνο για το 2011 ανήλθαν σε 32 δις δολάρια.

4.4.2. Η διεύρυνση της «παραδοσιακής» αμυντικής βιομηχανίας στον τομέα της Ασφάλειας.

Παράλληλα με την «παραδοσιακή» αμυντική βιομηχανία, η νέα αγορά της εσωτερικής ασφάλειας αυξάνεται και παρέχει νέες ευκαιρίες. Η κατάλληλη εκμετάλλευση των διατάξεων του Ν.3978/2011 που διέπουν τις συμβάσεις που αφορούν

³⁶ 19 Mar 2012: Rise in International arms transfers is driven by Asian demand (www.sipri.org)

στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας, θα μπορούσαν να διευρύνουν τον τομέα δραστηριοποίησης της παραδοσιακά αμυντικής βιομηχανίας στον τομέα της ασφάλειας, αφού το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο επιτρέπει την προμήθεια υλικών που δεν αφορούν μόνο την άμυνα αλλά και την ασφάλεια. Υπό το πρίσμα αυτό η πραγματοποίηση κοινών προμηθειών στον ελλαδικό χώρο με λοιπά υπουργεία ή και υπηρεσίες ασφάλειας, (όπως το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη ή υπηρεσίες του Λιμενικού Σώματος), με την ταυτόχρονη διασφάλιση της διακλαδικότητας και της επίτευξης των μέγιστων δυνατών συνεργειών και οικονομιών κλίμακας λειτουργεί προς όφελος αμφότερων, της αμυντικής βιομηχανίας και των υπηρεσιών άμυνας και ασφάλειας.

4.4.3. Η κατάλληλη εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που παρέχει η κοινοτική Οδηγία 2009/81/EK.

Οι απαιτήσεις ασφάλειας εφοδιασμού και ασφάλειας πληροφοριών σε πολλές περιπτώσεις εκτιμάται ότι δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από ξένες εταιρείες. Οι εταιρείες της εγχώριας βιομηχανίας αποκτούν πλεονέκτημα έναντι των αλλοδαπών επιχειρήσεων καθόσον οι προμήθειες υλικών από πηγές του εξωτερικού δεν είναι πάντοτε εξασφαλισμένες, αφού η Ελληνική κυβέρνηση σε πολλές περιπτώσεις δεν μπορεί να ελέγξει τις αλλοδαπές προμηθεύτριες εταιρείες και ιδιαίτερα σε περίπτωση κρίσης όπου αυξάνονται οι απαιτήσεις για ασφάλεια εφοδιασμού και πληροφοριών. Στις υπόψη περιπτώσεις η επίκληση των κατάλληλων διατάξεων της κοινοτικής Οδηγίας 2009/81/EK με την ταυτόχρονη αιτιολόγηση στην ευρωπαϊκή επιτροπή, μη επιδεχόμενης αμφισβήτησης, (απαίτηση των άρθρων 30 παράγραφοι 2, 3 και 31 της Οδηγίας), θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα την ανάθεση έργου στις ελληνικές επιχειρήσεις.

4.4.4. Η επίκληση του άρθρου 346 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Είναι δυνατή η αιτιολογημένη επίκληση του άρθρου 346 της ΣΛΕΕ για την εξαίρεση μέρους ή του συνόλου της προμήθειας από την Οδηγία, για λόγους που η παροχή πληροφοριών είναι αντίθετη με τα ουσιώδη συμφέροντα εθνικής ασφάλειας. Σύμφωνα με το άρθρο 346 της ΣΛΕΕ:

«Κανένα κράτος μέλος δεν υποχρεούται να παρέχει πληροφορίες, τη διάδοση των οποίων θεωρεί αντίθετη προς ουσιώδη συμφέροντα ασφαλείας του. Κάθε κράτος μέλος δύναται να λαμβάνει τα μέτρα που θεωρεί αναγκαία για την προστασία ουσιωδών συμφερόντων της ασφαλείας του, που αφορούν την παραγωγή ή εμπορία όπλων, πυρομαχικών και πολεμικού υλικού: τα μέτρα αυτά δεν πρέπει να αλλοιώνουν τους όρους του

ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς σχετικά με τα προϊόντα που δεν προορίζονται για στρατιωτικούς ειδικά σκοπούς».

4.4.5. Η Ενεργή συμμετοχή σε διακρατικά προγράμματα.

Σε κάθε περίπτωση το διεθνές οικονομικό περιβάλλον αλλά και η απαίτηση επίτευξης οικονομιών κλίμακας ευνοούν τις συνθήκες συνένωσης του παραγωγικού δυναμικού. Με αυτόν τον τρόπο ενθαρρύνεται και ενισχύεται η εμπλοκή της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας σε διακρατικά προγράμματα, διμερή ή πολυμερή, στη βάση των αρχών της οικονομικής αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας. Η έγκαιρη διερεύνηση δυνατοτήτων κάλυψης επιχειρησιακών απαιτήσεων μέσω διακρατικών πρωτοβουλιών και ιδιαίτερα σε αυτές που αφορούν τη συνεργατική ανάπτυξη, παραγωγή και εν συνέχεια υποστήριξη προϊόντων θεωρείται υψηλής προτεραιότητας για τη χώρα μας.

4.5. ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

4.5.1. Η αποκτηθείσα εμπειρία

Η αποκτηθείσα εμπειρία από το κατασκευαστικό ή υποκατασκευαστικό έργο της εγχώριας βιομηχανίας, σε εξοπλιστικά προγράμματα των ΕΔ της χώρας μας ή άλλων χωρών σύμφωνα με τα πλέον αυστηρά διεθνή Standards, αποτελεί τη βάση για την ανάπτυξη καινοτόμων και ανταγωνιστικών προϊόντων από την εγχώρια αμυντική βιομηχανία. Τα τρέχοντα ΑΩ από συμβάσεις παλαιότερων ετών μπορούν επίσης να βοηθήσουν στην απόκτηση τεχνολογίας και να αποτελέσουν τη βάση για παραγωγή ολοκληρωμένων προϊόντων.

4.5.2. Το συγκριτικό πλεονέκτημα που προκύπτει για τη χώρα μας ως μέλος του NATO και της ΕΕ

Οι αμυντικές βιομηχανίες των χωρών του NATO έχουν το πλεονέκτημα πρόσβασης σε προδιαγραφές πρότυπα και διαβαθμισμένες πληροφορίες που δεν είναι διαθέσιμα σε τρίτες χώρες. Η δυνατότητα αυτή δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες για τη χώρα μας ως μέλος του NATO.

Ομοίως συγκριτικό πλεονέκτημα για τη χώρα μας μπορεί να προκύψει αφενός από την πρωτοβουλία «Smart Defence» που αναπτύσσεται στο πλαίσιο του NATO και

αφετέρου από την πρωτοβουλία «Pooling and Sharing» που αναπτύσσεται στους κόλπους της ΕΕ. Τα πολυεθνικά προγράμματα που αναπτύσσονται από τις δυο αυτές πρωτοβουλίες παρέχουν τη δυνατότητα στη χώρα μας ως μέλος και των δυο οργανισμών, να συμμετέχει σε αυτά, εφόσον κριθούν ευνοϊκά για τα συμφέροντα των επιχειρησιακών απαιτήσεων των ΕΔ και της εγχώριας βιομηχανίας.

4.5.3. Το χαμηλό εργασιακό κόστος

Το χαμηλό εργασιακό κόστος, ειδικότερα εντός των χωρών της ευρωζώνης, δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε αυτό τον ευαίσθητο χώρο της βιομηχανίας, να παράγουν ανταγωνιστικά και καινοτόμα προϊόντα σε ένα απαιτητικό ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον.

5. ΟΡΑΜΑ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ.

5.1. ΟΡΑΜΑ

Ως όραμα μπορεί να αποτελέσει η δημιουργία και διατήρησης μιας εγχώριας αμυντικής αναπτυξιακής και βιομηχανικής βάσης, ανταγωνιστικής και εξωστρεφούς, προσανατολισμένης στην εκπλήρωση των ιδιαίτερων απαιτήσεων των Ελληνικών ΕΔ, με εκμετάλλευση των ευκαιριών που παρουσιάζονται στις αναδυόμενες ξένες αγορές και στην ευρύτερη διεθνή αγορά, και ταυτόχρονη ανάληψη πρωταγωνιστικού ρόλου στην ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής και Τεχνολογικής Βιομηχανικής Βάσης.

5.2. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ.

Η δημιουργία και διατήρηση μίας εγχώριας τεχνολογικής – βιομηχανικής βάσης, συμπεριλαμβανομένων μέτρων που αφορούν σε έρευνα και ανάπτυξη, σε συγκεκριμένους, στρατηγικούς τομείς άμυνας και ασφάλειας που αποσκοπεί στην προστασία των ουσιωδών συμφερόντων ασφάλειας της χώρας και ιδιαίτερα στην:

1. Ασφάλεια εφοδιασμού
2. Επιχειρησιακή αυτονομία των Ενόπλων Δυνάμεων
3. Κάλυψη των αναγκών που υπάρχουν σε περιόδους κρίσης, επιστράτευσης ή πολέμου.

Η διατήρηση και απόκτηση τεχνογνωσίας και εγχώριων αμυντικών βιομηχανικών και τεχνολογικών υποδομών που θεωρούνται κρίσιμες για την προστασία των ουσιωδών συμφερόντων ασφάλειας της χώρας, μέσω της συμμετοχής των εγχώριων βιομηχανιών στις προμήθειες των ΕΔ και στη υποστήριξη των οπλικών συστημάτων, σύμφωνα πάντα με τις προβλέψεις της ΕΕ.

Η ενεργή Ελληνική συμβολή στη διαμόρφωση της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Τεχνολογικής – Βιομηχανικής Βάσης, στο πλαίσιο βελτίωσης του τρίπτυχου ανταγωνιστικότητα-δεξιότητες-παραγωγικό δυναμικό.

Η διείσδυση της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας στη διεθνή αγορά με ταυτόχρονη βελτίωση των οικονομικών της αποτελεσμάτων.

6. ΚΡΙΣΙΜΟΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ

Λαμβάνοντας υπόψη τις προβλέψεις της Πολιτικής Εθνικής Άμυνας αλλά και αυτές της Δομής Δυνάμεων, οι κρίσιμοι τεχνολογικοί τομείς που κρίνονται απαραίτητοι για την ασφάλεια της χώρας είναι οι παρακάτω:

- Διαχείριση Στρατιωτικών πληροφοριών.
- Κυβερνοάμυνα.
- Επικοινωνίες.
- Ολοκληρωμένα συστήματα επιτήρησης – ελέγχου (C4I)
- Εν συνεχεία υποστήριξη Οπλικών Συστημάτων και μέσων των ΕΔ.
- Έργα διττής χρήσης (πχ εγγειοβελτιωτικά έργα που λειτουργούν αναπτυξιακά και ταυτόχρονα προσφέρουν σημαντικές αμυντικές υπηρεσίες).
- Επαύξηση Δυνατοτήτων Δυνάμεων Άμεσης Επέμβασης.

Επιπρόσθετα και σε συμφωνία με τις μελλοντικές επιχειρησιακές απαιτήσεις των ΕΔ, θα μπορούσε να αποτελέσει επιλογή η βελτίωση στους τεχνολογικούς τομείς των πληροφορικών συστημάτων, εξελιγμένων και ασφαλών επικοινωνιακών συστημάτων, συστημάτων κυβερνοάμυνας, προηγμένων πλατφορμών για αμυντικά συστήματα, συστημάτων ηλεκτρονικού πολέμου (Η/Π), συστημάτων κρυπτογράφησης, ολοκληρωμένων συστημάτων ασφάλειας, επιτήρησης και διοίκησης, συμπεριλαμβανομένης και επεξεργασίας δεδομένων, σε πραγματικό χρόνο, αισθητήρων και συστημάτων ταχείας μεταφοράς προσωπικού και υλικών.

Τα ανωτέρω αποτελούν τόσο στοιχείο τεχνολογικής υπεροχής, όσο και σημείο επιθυμητής σύγκλισης ερευνητικών δραστηριοτήτων (κρατικών και ιδιωτικών) και βιομηχανικών επενδυτικών σχεδίων του ιδιωτικού τομέα.

Συνεκτιμώντας τις δημογραφικές παραμέτρους και τις δημοσιονομικές συνθήκες, με επίπτωση στις επιχειρησιακές ανάγκες, η διεθνής τάση και τα διδάγματα από τις επιχειρήσεις καταδεικνύουν ότι η χρήση τεχνολογιών μη επανδρωμένων συστημάτων δεν μπορεί παρά να αποτελεί αντικείμενο κατά προτεραιότητας εξέτασης. Ως εκ τούτου, το ΓΕΕΘΑ να εκδηλώσει ενέργειες με αντικείμενο εστιασμένης μελέτης, στην οποία αφενός να αποφαίνεται ως προς την επιχειρησιακή προτεραιότητα της ανάπτυξης τεχνολογιών

μη επανδρωμένων συστημάτων και αφετέρου να καταδείξει τις δυνατότητες ενσωμάτωσής τους, στους προαναφερόμενους τεχνολογικούς τομείς πολιτικής επιλογής.

Στο πλαίσιο της προαναφερόμενης μελέτης για μη επανδρωμένα συστήματα και λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές προτεραιότητες να εξετασθούν και συναφή επανδρωμένα συστήματα, με σκοπό να καταδειχτούν οι μεταξύ τους συνέργειες τόσο επιχειρησιακές όσο και στο επίπεδο τεχνολογικών τομέων, καθώς και τυχόν πρόσθετοι τεχνολογικοί τομείς, οι οποίοι θα ενσωματωθούν στους προαναφερόμενους τεχνολογικούς τομείς πολιτικής επιλογής.

7. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΛΑΝΟΥ ΔΡΑΣΗΣ

7.1. ΓΕΝΙΚΑ

Σε μία εποχή που η παγκοσμιοποίηση αποτελεί δομικό στοιχείο του διεθνούς γίνεσθαι, οδηγούμαστε σε αναγκαιότητες αναπροσαρμογής τόσο σε επίπεδο δομών,

όσο και σε επίπεδο λειτουργιών.

Σε αυτό το πλαίσιο η Ελλάδα καλείται να εμφυσήσει αυτοπεποίθηση εξωστρέφειας, πνεύμα καινοτομίας και πρακτικές τεχνολογικής υπεροχής με απώτερο στόχο την συμμετοχή στη ροή των δυναμικών ισορροπιών ισχύος. Προς αυτή την κατεύθυνση η ενίσχυση και ανάπτυξη της εξωστρέφειας της αμυντικής βιομηχανίας της χώρας αποτελεί στρατηγική επιλογή.

Από την ανάλυση τόσο του διεθνούς όσο και του εσωτερικού περιβάλλοντος προκύπτει ότι οι ένοπλες δυνάμεις της χώρας μας δεν μπορούν από μόνες τους να στηρίξουν την εγχώρια αμυντική βιομηχανία και ταυτόχρονα η αμυντική βιομηχανία δεν είναι σε θέση να καλύψει τις ανάγκες των ενόπλων δυνάμεων σε τεχνολογίες αιχμής.

Η εγχώρια αμυντική βιομηχανία απαιτείται πλέον να ακολουθήσει ένα σαφή και αυστηρό πλάνο δράσης προκειμένου να μετασχηματιστεί και να ευδοκιμήσει αφενός στην ελληνική επικράτεια ικανοποιώντας τις απαιτήσεις των ΕΔ και αφετέρου σε ένα κυρίως διεθνοποιημένο περιβάλλον. Επομένως, απαιτείται συγκεκριμένη λήψη μέτρων και η στόχευση στην εφαρμογή συγκεκριμένων πολιτικών.

7.2. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΥΝΑ, ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.

Κάθε προσπάθεια ανάκαμψης όμως, που εκ των πραγμάτων θα βασίζεται σε επενδύσεις προερχόμενες κυρίως από το εξωτερικό, αλλά και κάθε προσπάθεια για την αξιοποίηση των πολύτιμων ενεργειακών πηγών της χώρας μας σε πετρέλαιο και φυσικό αέριο, θα ακυρωθεί στην πράξη, εάν δεν έχουμε εξασφαλίσει τις απαιτούμενες προϋποθέσεις Ασφάλειας και Άμυνας του Εθνικού μας χώρου. Οι αμυντικές επενδύσεις είναι απαραίτητες και οι λόγοι που τις επιβάλλουν δεν μπορούν να «καταργηθούν δια νόμου», αλλά πρέπει να υλοποιούνται με ρεαλιστικό και ορθολογικό τρόπο, προσφέροντας το λεγόμενο “best value for money” στον δοκιμαζόμενο Έλληνα φορολογούμενο.

Η εγχώρια αμυντική βιομηχανία μπορεί να έχει πολυδιάστατη συνεισφορά, τόσο στην Άμυνα της χώρας, όσο και στην Οικονομία, Ανάπτυξη, Απασχόληση και Τεχνολογία, τομείς που είναι απολύτως απαραίτητοι για την επιβίωση της πατρίδας μας . Σε αυτό το πλαίσιο, η επιτυχημένη εξαγωγική προσπάθεια εταιριών, ανέδειξαν την εξωστρέφεια και την διεθνή ανταγωνιστικότητα της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας.

Δυστυχώς όμως, οι πρόσφατες δυσμενείς εξελίξεις για την Οικονομία υπάρχει κίνδυνος να οδηγήσουν σε συρρίκνωση και απαξίωση τη λεγόμενη Αμυντική Βιομηχανική και Τεχνολογική Βάση, που χρειάστηκε δεκαετίες για να οικοδομηθεί . Το γεγονός αυτό θα καταγραφεί ως εθνική απώλεια, η οποία θα είναι σχεδόν αδύνατον να αναπληρωθεί στο μέλλον , τόσο για την Άμυνα και Ασφάλεια , όσο και για την Οικονομία της χώρας.

Λαμβάνοντας υπόψη τη διεθνή πρακτική της ανάληψης αναπτυξιακών πρωτοβουλιών σε περιόδους κρίσης και ύφεσης , όπως και τις υπαρκτές και άμεσες ανάγκες της χώρας για Άμυνα και Ασφάλεια , προτείνουμε την ανάληψη αναπτυξιακών πρωτοβουλιών στο χώρο της άμυνας , οι οποίες στοχεύουν στο μέγιστο επιχειρησιακό όφελος για την Άμυνα και την Ασφάλεια , στη διατήρηση στρατηγικών υποδομών στη χώρα και στη μέγιστη αναπτυξιακή απόδοση για την οικονομία και την απασχόληση , κινούνται δε επάνω στους ακόλουθους τρεις (3) άξονες:

7.2.1. Συντήρηση Αμυντικών Υλικών και Συστημάτων από την Εγχώρια Αμυντική Βιομηχανία.

Σύμφωνα με την υφιστάμενη στη χώρα μας πρακτική, η Εν Συνεχεία Υποστήριξη υλοποιείται είτε στο εξωτερικό, είτε από τα στρατιωτικά εργοστάσια των ΕΔ, στα οποία πραγματοποιούνται επενδύσεις σε εξειδικευμένο εξοπλισμό συντήρησης εργοστασιακού

επιπέδου, ακόμα και όταν ο εξοπλισμός αυτός υπάρχει διαθέσιμος στην εγχώρια βιομηχανία.

Όπως είναι γνωστό, σε αντίθεση με τη χώρα μας, η πρακτική της ενεργού συμμετοχής και συμβολής της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας στη συντήρηση του τεχνικού εξοπλισμού των ΕΔ είναι ευρύτατα αναπτυγμένη στο εξωτερικό. Το μοντέλο της ανάθεσης ακόμη και του συνόλου της εργοστασιακής συντήρησης του τεχνικού υλικού στις αμυντικές βιομηχανίες της εκάστοτε χώρας, μετά από μακρά περίοδο εφαρμογής κρίθηκε ως απολύτως επιτυχημένο και τυγχάνει πλέον καθολικής αποδοχής από το σύνολο των αναπτυγμένων κρατών.

Ενδεικτικά αναφέρομαι στην περίπτωση του Γερμανικού Υπουργείου Άμυνας, το οποίο προχώρησε ήδη από το 2006 σε συνεργασία με τη γερμανική εγχώρια βιομηχανία, στην ίδρυση κοινοπραξίας, τη HILGmbH. Αποστολή της εταιρίας είναι η συντήρηση του τεχνικού εξοπλισμού των Γερμανικών ΕΔ, με απώτερους στόχους την αύξηση της Επιχειρησιακής Διαθεσιμότητας (Operational Availability) των υπό συντήρηση οπλικών συστημάτων, σε συνδυασμό με τη μείωση του τελικού κόστους, στόχοι οι οποίοι επετεύχθησαν. Στο εν λόγω κοινοπρακτικό σχήμα, το ΥΠΑΜ Γερμανίας συμμετέχει με ποσοστό 49% διαθέτοντας όλα τα εργοστάσιά του, όπως και περίπου 2.000 άτομα προσωπικό, ενώ ο βιομηχανικός τομέας εκπροσωπούμενος από τις εταιρίες KMW, Rheinmetall και DIEHL-IWS, συμμετέχει με ποσοστό 51%.

Κατά τα τελευταία 30 χρόνια οι δυνατότητες της Εγχώριας Αμυντικής Βιομηχανίας έχουν επιβεβαιωθεί στην πράξη μέσω της συμμετοχής της σε εγχώρια και διεθνή εξοπλιστικά προγράμματα υψηλών απαιτήσεων, που σε συνδυασμό με τις πραγματοποιηθείσες επενδύσεις και την αποκτηθείσα τεχνογνωσία στο πλαίσιο των συμπαραγωγών, εγγυώνται τη δυνατότητα υλοποίησης σημαντικών προγραμμάτων συντήρησης και υποστήριξης.

Συνεπώς, η υλοποίηση των προγραμμάτων Εν Συνεχεία Υποστήριξης από εγχώριες βιομηχανίες που έχουν συμμετάσχει στα αντίστοιχα προγράμματα συμπαραγωγής και διαθέτουν την απαιτούμενη υποδομή, θα πρέπει να είναι απαραίτητος όρος σε οποιαδήποτε διαδικασία ανάθεσης των εν λόγω προγραμμάτων, είτε σε διεθνείς οργανισμούς όπως η NSPA (τέως NAMSA), είτε σε αλλοδαπούς προμηθευτές, διασφαλίζοντας με αυτό τον τρόπο την ασφάλεια εφοδιασμού και το χαμηλό κόστος.

7.2.2. Προμήθεια προϊόντων που κατασκευάζονται σε υφιστάμενες γραμμές παραγωγής

Αφορά σε προϊόντα και συστήματα , που έχουν ήδη παραχθεί από την εγχώρια αμυντική βιομηχανία και καλύπτουν άμεσες και επιτακτικές ανάγκες των Επιτελείων, με διαπιστωμένη και τεκμηριωμένη την επιχειρησιακή τους αναγκαιότητα.

Το τίμημα για την υλοποίηση των ανωτέρω προμηθειών είναι ιδιαίτερα συμφέρον για το ΥΠΕΘΑ και τη χώρα, λαμβάνοντας υπόψη ότι η κατάργηση μιας γραμμής παραγωγής και η μελλοντική ενεργοποίησή της έχει ως αποτέλεσμα την κατακόρυφη αύξηση του κόστους των παραγομένων προϊόντων, που στο τέλος θα βαρύνει τον Έλληνα φορολογούμενο πολίτη.

7.2.3. Ανάπτυξη νέων προϊόντων για τις ανάγκες του ΥΠΕΘΑ.

Η συμμετοχή του ΥΠΕΘΑ σε εθνικά και πολυεθνικά προγράμματα ανάπτυξης προϊόντων, θα συμβάλει καθοριστικά στη διατήρηση και αναβάθμιση του τεχνολογικού υπόβαθρου της χώρας, θα προωθήσει τη συνεργασία της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας με πανεπιστημιακά και ερευνητικά Ιδρύματα και θα συμβάλει στην εξωστρέφεια και στη δημιουργία πλούτου στη χώρα. Ενδεικτικά αναφέρετε ότι στην πρόσφατα εκδοθείσα Λευκή Βίβλο για την Άμυνα και Ασφάλεια του Υπουργείου Άμυνας του Ηνωμένου Βασιλείου, προβλέπεται ποσοστό 1,2%, όχι μόνο των εξοπλιστικών προγραμμάτων αλλά του συνολικού προϋπολογισμού του Υπουργείου, για την έρευνα και ανάπτυξη αμυντικών προϊόντων και τεχνολογιών. Προφανώς, τα κονδύλια αυτά δεν περισσεύουν από τους πολίτες του Ηνωμένου Βασιλείου. Απλώς αυτοί επενδύουν ταυτόχρονα στην ασφάλεια και στην οικονομία της χώρας τους.

Παράλληλα, τα προϊόντα εγχώριας ανάπτυξης, αμέσως μετά την ολοκλήρωση της σχεδίασης και πιστοποίησής τους, να γίνονται αντικείμενο προμήθειας πιλοτικών ποσοτήτων από το ΥΠΕΘΑ με τη μέθοδο του «Οδηγού Πελάτη (LaunchingCustomer)» που εφαρμόζεται στο εξωτερικό και να τίθενται σε επιχειρησιακή αξιοποίηση, ώστε να δίνεται με αυτό τον τρόπο η δυνατότητα έκδοσης συστάσεων προς χρήση (references) σε υποψήφιους πελάτες του εξωτερικού. Ακούγεται αυτονόητο , αλλά δεν είναι. Σήμερα Ελληνικές βιομηχανίες που ξοδεύουν σημαντικούς ιδίους πόρους για την ανάπτυξη νέων προϊόντων, αδυνατούν να πάρουν συστάσεις από το ΥΠΕΘΑ για πωλήσεις στο εξωτερικό.

Σχετικά με τις θεσμικές διαδικασίες για την υλοποίηση των ανωτέρω προτάσεων, επιβάλλεται η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει η τρέχουσα εθνική και

κοινοτική νομοθεσία και ειδικότερα των προβλέψεων του Ν.3978/2011 καθώς και της Κοινοτικής Οδηγίας 2009/81/EC.

Συνοπτικά αναφέρονται στα ειδικά μέτρα για τη εξασφάλιση της Ασφάλειας Εφοδιασμού και Πληροφοριών, στις διατάξεις που αφορούν διαδικασίες διαπραγμάτευσης, συμφωνίες πλαίσιο και ερευνητικά προγράμματα, στην αξιοποίηση των στόχων της Εθνικής Αμυντικής Βιομηχανικής Στρατηγικής, που εκκρεμεί και πρέπει να ολοκληρωθεί άμεσα, όπως και στην αιτιολογημένη εφαρμογή του Άρθρου 346 της ΣΛΕΕ που επιτρέπουν την ταχεία και σύννομη υλοποίηση των ανωτέρω προτάσεων.

Πρέπει επίσης να τονισθεί ότι οι ανωτέρω προτάσεις θα υποβοηθηθούν με την άμεση και πιστή εφαρμογή των προβλέψεων του πρόσφατα ψηφισθέντος νόμου (Ν. xxx/2016, Άρθρο 3) που κατήργησε το Άρθρο 87 του Ν. 3883/2010, σε σχέση με τη ρύθμιση εκκρεμοτήτων σε συμβάσεις Αντισταθμιστικών Ωφελημάτων (ΑΩ) που έχουν λήξει.

7.2.4. Ειδικότερα και όσον αφορά στο θέμα " Ασφάλεια Εφοδιασμού και Πληροφοριών προτείνονται τα ακόλουθα:

1. Μελέτες για Ασφάλεια Εφοδιασμού.

Η ασφάλεια Εφοδιασμού να αποτελεί αντικείμενο ειδικής μελέτης των Επιτελείων (για όλα τα στάδια του κύκλου ζωής των οπλικών συστημάτων, ανάπτυξη - παραγωγή - εν συνεχεία υποστήριξη) από τις αρχικές φάσεις διατύπωσης και τεκμηρίωσης της ανάγκης προμήθειας κάθε οπλικού συστήματος και να αποτελεί βασική απαίτηση, μέσω των Ειδικών Όρων, κατά την φάση της προμήθειας.

2. Ειδικοί Όροι Ασφάλειας Εφοδιασμού σε προγράμματα προμηθειών.

Πρόβλεψη σε διακηρύξεις και συμβάσεις Ειδικών Όρων, σύμφωνα με τα άρθρα 29 και 33 του Ν. 3978, σχετικών με την Ασφάλεια Εφοδιασμού (για όλα τα στάδια του κύκλου ζωής των οπλικών συστημάτων), οι οποίοι θα διασφαλίζουν την υλοποίηση της σύμβασης ή τμημάτων αυτής σε εγχώριες εγκαταστάσεις όταν η παραγωγή, βιομηχανική υποστήριξη, συντήρηση και εν γένει η δια βίου υποστήριξη του υπό προμήθεια υλικού επιβάλλεται, για λόγους Εθνικής Ασφάλειας, επιχειρησιακής ετοιμότητας, ταχύτητας ανταπόκρισης κλπ., κυρίως σε περιόδους κρίσης, να πραγματοποιούνται οπωσδήποτε εντός της ελληνικής επικράτειας.

3. Εφαρμογή Άρθρου 346 ΣΛΕΕ για την Ασφάλεια Εφοδιασμού και Πληροφοριών.

Εξασφάλιση της Ασφάλειας Εφοδιασμού και Πληροφοριών και διατήρηση στρατηγικών βιομηχανικών υποδομών με αιτιολογημένη επίκληση του Άρθρου 346 της ΣΛΕΕ για το σύνολο ή τμήμα της προμήθειας.

4. Υλοποίηση Συμβάσεων Εν Συνεχεία Υποστήριξης.

Υλοποίηση των προγραμμάτων Εν Συνεχεία Υποστήριξης (FollowOnSupport) σε υφιστάμενα οπικά συστήματα ή σε μελλοντικές προμήθειες υλικών, σύμφωνα με τις διατυπωμένες απαιτήσεις Ασφάλειας Εφοδιασμού και Πληροφοριών, από εγχώριες βιομηχανίες ή κοινοπραξίες, σε συνεργασία με τις κατασκευάστριες εταιρείες - OriginalEquipmentManufacturers - (όποτε αυτό απαιτείται) και διεθνείς οργανισμούς (NSPA).

5. Εκμετάλλευση δυνατοτήτων θεσμικού πλαισίου για την Ασφάλεια Πληροφοριών

Στην ασφάλεια πληροφοριών και Εθνικού Απορρήτου περιλαμβάνεται η προστασία της ασφάλειας των πληροφοριών, των επικοινωνιών και των δραστηριοτήτων συλλογής πληροφοριών, η αποκάλυψη των οποίων είναι αντίθετη ή μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τα ουσιώδη συμφέροντα ασφαλείας της χώρας. Η προστασία των ανωτέρω εξειδικεύεται μέσω της αξιοποίησης της παραγράφου 1(α) του άρθρου 346 της ΣΛΕΕ καθώς και των δυνατοτήτων που παρέχει η Ευρωπαϊκή Οδηγία 2009/ 81 / ΕΚ (Άρθρο 13α - β) και του Ν.3978 / 2011 (Άρθρο 17δ - ε) για διαχείριση πληροφοριών και υλοποίηση σχετικών συμβάσεων αποκλειστικά από εγχώριους - εθνικούς φορείς και βιομηχανίες.

6. Αξιοποίηση εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας για την Ασφάλεια Πληροφοριών

Κατάλληλος επιχειρησιακός σχεδιασμός και διαχείριση των προμηθειών και των προγραμμάτων έρευνας που άπτονται των εν λόγω θεμάτων, λαμβάνοντας υπόψη την τεχνολογική υποδομή και τις δυνατότητες εγχώριων βιομηχανιών σε ενδεικτικούς ευαίσθητους τομείς όπως οι ασφαλείς επικοινωνίες, η κρυπτασφάλεια και κρυπτογραφία, η ασφάλεια κυβερνοχώρου (cyber-security), ο Ηλεκτρονικός Πόλεμος, τα συστήματα επιτήρησης συνόρων και κρίσιμων υποδομών καθώς και το ειδικό λογισμικό και εφαρμογές για ευφυή συστήματα ελέγχου και διοίκησης.

7.3. Βιομηχανική συνεργασία-εξαιρέσεις (ν. 3978/2011, εφαρμογή του άρθρου 346 ΣΛΕΕ)

Συμβάσεις σχετικές με εν λόγω προγράμματα να υλοποιούνται λαμβάνοντας κατ' εξοχήν υπόψη τις κατευθύνσεις της υπό κατάρτιση Εθνικής Αμυντικής Βιομηχανικής Στρατηγικής για τους τεχνολογικούς τομείς στρατηγικού ενδιαφέροντος, τα θέματα Ασφάλειας Πληροφοριών, Ασφάλειας Εφοδιασμού, Έρευνας & Ανάπτυξης και Εν Συνεχεία Υποστήριξης, όπως και την ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Τεχνολογίας και Βιομηχανικής Βάσης (EDTIB).

Προκειμένου να διασφαλιστούν τα ανωτέρω συμφέροντα της χώρας, στις συμβάσεις που συνάπτονται κατ' εξαίρεση του Ν.3978/2011, να προβλέπονται προγράμματα βιομηχανικής συνεργασίας που θα υλοποιούνται στο πλαίσιο συγκεκριμένου και διαφανούς θεσμικού πλαισίου.

Η εγχώρια βιομηχανία να συμμετέχει για την κάλυψη των αναγκών της εκάστοτε σύμβασης καθώς και την κάλυψη των αναγκών άλλων διεθνών δραστηριοτήτων και προγραμμάτων ευθύνης των αλλοδαπών προμηθευτών.

Στις συμβάσεις που αναθέτονται με επίκληση του Άρθρου 346 ΣΛΕΕ ή εμπίπτουν στις εξαιρέσεις του Ν. 3978/2011 (διακρατικές κλπ.) να γίνεται εξέταση ανά περίπτωση, στην οποία όταν και όπου κρίνεται απαραίτητο για την εξασφάλιση των ουσιωδών συμφερόντων ασφαλείας, να προβλέπεται αιτιολογημένα ελάχιστη Εγχώρια Βιομηχανική Συμμετοχή (συγκεκριμένο ποσοστό επί του συνολικού τιμήματος της σύμβασης για βιομηχανικές συνεργασίες), μέσω της σύναψης συμβάσεων μεταξύ αλλοδαπών και εγχώριων βιομηχανιών (στο εξής καλούμενες " Βιομηχανικές Συνεργασίες "), σχεδιαστικού, αναπτυξιακού, παραγωγικού, υποκατασκευαστικού έργου επί των υλικών της προμήθειας ή άλλων υλικών αμυντικής φύσεως, καθώς και έργου δια βίου υποστήριξης των υλικών της προμήθειας.

7.4. Η Έρευνα & Ανάπτυξη Βασικός Πυλώνας για την Ασφάλεια & την Άμυνα.

Λαμβάνοντας υπόψη, τη διεθνή πρακτική της ανάληψης αναπτυξιακών πρωτοβουλιών σε περιόδους κρίσης και ύφεσης, όπως και τις υπαρκτές και άμεσες ανάγκες της χώρας για Άμυνα και Ασφάλεια, είναι άκρως αναγκαίο να αναληφθούν αναπτυξιακές πρωτοβουλίες στο χώρο της άμυνας, οι οποίες να στοχεύουν στο μέγιστο επιχειρησιακό όφελος για την Άμυνα και την Ασφάλεια, στη διατήρηση στρατηγικών υποδομών στη χώρα και στη μέγιστη αναπτυξιακή απόδοση για την οικονομία και την απασχόληση.

Ο κύριος και σημαντικότερος πυλώνας μιας τέτοιας προσπάθειας είναι η ανάπτυξη νέων προϊόντων από την εγχώρια αμυντική βιομηχανία. Παράλληλα, τα προϊόντα εγχώριας ανάπτυξης, αμέσως μετά την ολοκλήρωση της σχεδίασης και πιστοποίησής τους, πρέπει να γίνονται αντικείμενο προμήθειας πιλοτικών ποσοτήτων από το ΥΠΕΘΑ με τη μέθοδο του «Οδηγού Πελάτη (LaunchingCustomer)» που εφαρμόζεται στο εξωτερικό και να τίθενται σε επιχειρησιακή αξιοποίηση, ώστε να δίνεται με αυτό τον τρόπο η δυνατότητα έκδοσης συστάσεων προς χρήση (references) σε υποψήφιους πελάτες του εξωτερικού. Ακούγεται αυτονόητο, αλλά δεν είναι. Σήμερα Ελληνικές βιομηχανίες που ξοδεύουν σημαντικούς ιδίους πόρους για την ανάπτυξη νέων προϊόντων, αδυνατούν να πάρουν συστάσεις από το ΥΠΕΘΑ για πωλήσεις στο εξωτερικό.

Η συμμετοχή του ΥΠΕΘΑ σε εθνικά και πολυεθνικά προγράμματα ανάπτυξης προϊόντων, θα συμβάλει καθοριστικά στη διατήρηση και αναβάθμιση του τεχνολογικού υπόβαθρου της χώρας, θα προωθήσει τη συνεργασία της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας με πανεπιστημιακά και ερευνητικά Ιδρύματα και θα συμβάλει στην εξωστρέφεια και στη δημιουργία πλούτου στη χώρα. Τα κονδύλια όμως που διαθέτει η χώρα μας στον τομέα αυτό είναι στην κυριολεξία ανύπαρκτα και ποτέ δεν εφαρμόστηκε η πρόβλεψη του ισχύοντος Ν.2919/2001 (Άρθρο 7.5) για την ετήσια διάθεση ποσοστού 1%, επί του ύψους του προϋπολογισμού του εξοπλιστικού προγράμματος, για την ανάπτυξη της αμυντικής έρευνας και τεχνολογίας. Σε κάθε περίπτωση όμως το ποσοστό αυτό, ακόμη και αν εφαρμοζόταν, είναι πολύ πιο χαμηλό από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Συγκεκριμένα, η σύγκριση των κονδυλίων που δαπανώνται από τις χώρες -μέλη του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας (EuropeanDefenseAgency-EDA) με εκείνα της Ελλάδας, είναι άκρως ανησυχητική για το ρόλο και τις προοπτικές της αμυντικής βιομηχανίας στη χώρα μας, γεγονός που επιβάλλει τη λήψη άμεσων και δραστικών μέτρων και αλλαγή πολιτικής.

Οι ανακοινώσεις και παραινήσεις της Πολιτείας προς την εγχώρια αμυντική βιομηχανία για αύξηση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων και της τεχνογνωσίας της, προκειμένου να εξασφαλισθεί η πολυπόθητη εξωστρέφεια, είναι κενός λόγος, εάν δεν συνοδεύονται από τα κατάλληλα μέτρα και εργαλεία υλοποίησης αυτής της πολιτικής. Το σημαντικότερο εργαλείο φυσικά είναι η ενίσχυση της εγχώριας Έρευνας και Ανάπτυξης (E&A), πρακτική που ακολουθείται από όλες τις οικονομικά και τεχνολογικά προηγμένες χώρες, ανεξάρτητα από το μέγεθός τους.

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα της EDA για την E&A (R&D), ο μέσος όρος δαπανών στις χώρες της EDA κατά την περίοδο 2006-2010 αντιστοιχεί σε περίπου 4,5% επί των συνολικών προϋπολογισμών για την άμυνα.

Δυστυχώς όμως στην Ελλάδα το αντίστοιχο ποσοστό ανήλθε σε 0,154%, δηλαδή ο ευρωπαϊκός μέσος όρος είναι 30 φορές μεγαλύτερος απ' ό τι στην χώρα μας. Σε αυτό το πνεύμα επιβάλλεται η αξιοποίηση των πόρων που προέρχονται από την επιβολή κρατήσεων ποσοστού 1% επί της προμήθειας μειζόνων εξοπλιστικών προγραμμάτων (Ν. 2919 / 2001) αποκλειστικά για την χρηματοδότηση της Έρευνας και Ανάπτυξης στον τομέα της άμυνας και ασφάλειας.

Σε ότι αφορά την διασφάλιση ή/και την ενίσχυση της χρηματοδότησης των προγραμμάτων της E&A, προτείνεται η αντικατάσταση των ποινικών ρητρών των συμβάσεων ΑΩ με την ισόποση καταβολή σε ειδικό λογαριασμό του ΥΠΕΘΑ, σύμφωνα με το πνεύμα του Άρθρου 87 του Νόμου 3883/2010 και των Κατευθυντήριων Οδηγιών (ΚΟ) για τα ΑΩ. Πρέπει να σημειώσουμε ότι στο ίδιο μήκος κύματος η Ένωση Αμυντικών και Αεροναυπηγικών βιομηχανιών των ΗΠΑ, η ΑΙΑ, με επιστολή της προς το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας προτείνει την καταβολή χρηματικού ποσού σε αντικατάσταση των ποινικών ρητρών, για την επίλυση του προβλήματος που έχει προκύψει με τις συμβάσεις ΑΩ, που δεν έχουν υλοποιηθεί και όμως έχουν λήξει.

Την παρούσα χρονική περίοδο λόγω της μείωσης των εγχώριων παραγγελιών για εξοπλιστικά προγράμματα , οι αμυντικές βιομηχανίες επιβιώνουν εκμεταλλεόμενες τα οφέλη που προέκυψαν από τις επενδύσεις στην Έρευνα & Ανάπτυξη (E&A) καθώς και τις βιομηχανικές συνεργασίες που έγιναν στο παρελθόν . Συνεπώς , οι δυσμενείς εξελίξεις στην οικονομία οδηγούν σταθερά σε συρρίκνωση και απαξίωση την λεγόμενη Αμυντική Βιομηχανική και Τεχνολογική Βάση, που χρειάστηκε δεκαετίες για να οικοδομηθεί.

Σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική, σε περιόδους ύφεσης και κρίσης αναλαμβάνονται πρωτοβουλίες για υλοποίηση ερευνητικών & αναπτυξιακών προγραμμάτων. Έτσι, συνυπολογίζοντας τις υπαρκτές και άμεσες ανάγκες της χώρας μας στους τομείς της Ασφάλειας & Άμυνας είναι απόλυτα αναγκαίο να αναληφθούν στοχευμένες αναπτυξιακές πρωτοβουλίες, οι οποίες πέρα από το μέγιστο επιχειρησιακό όφελος να συνεισφέρουν στην διατήρηση στρατηγικών υποδομών στη χώρα και στη μέγιστη αναπτυξιακή απόδοση για την οικονομία και την απασχόληση στο πλαίσιο της εξαγωγικής δραστηριότητας νέων προϊόντων Επιπρόσθετα, η μέγιστη αξιοποίηση των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων που βρίσκονται στον Ελλαδικό χώρο απαιτεί την ύπαρξη υποδομών Ασφάλειας & Άμυνας. Διαφορετικά θα υπάρξει σημαντική οικονομική απώλεια για την χώρα.

Παράδειγμα αποτελεί η Κύπρος, όπου όπως αναφέρθηκε σε πρόσφατο συνέδριο (της Σχολής Δοκίμων), το ποσοστό εκμετάλλευσης για την Κύπρο, από 65% που είναι ο διεθνής μέσος όρος περιορίστηκε στο 56%, διότι την ανάληψη της Ασφάλειας των κρίσιμων περιοχών ανέλαβε ξένη εταιρία, αφού η Κύπρος δήλωσε σχετική αδυναμία.

Με τα σημερινά δεδομένα , το ΥΠΕΘΑ δεν διαφαίνεται ότι θα διαθέσει κονδύλια για την E&A στον τομέα της Ασφάλειας. Σε ότι αφορά πόρους που θα εισρεύσουν από την ΕΕ , εναπόκειται στους κρατικούς φορείς εκτός ΥΠΕΘΑ που χειρίζονται σχετικά κονδύλια, όχι μόνο να τα διαθέσουν αλλά, το σημαντικότερο, να τα κατανεύουν με αποτελεσματικό τρόπο σε τομείς και αντικείμενα καινοτομίας για την Ασφάλεια.

Ανάλογη πρέπει να είναι και η προσπάθεια της ΓΔΟΣΥ , της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικού Σχεδιασμού και Υποστήριξης του ΥΠΕΘΑ που πρέπει να εστιάσει και να κατευθύνει τα συγκεκριμένα κονδύλια σε προγράμματα που να αφορούν παραγωγικές δράσεις στον τομέα της Ασφάλειας και θα δημιουργήσουν πλούτο και ανάπτυξη στην χώρα. Τα κονδύλια αυτά αναμένεται να προέλθουν κυρίως μέσω του HORIZON 2020.

Μέχρι σήμερα ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν περιορισμένος σε θέματα Έρευνας και Τεχνολογίας για αμυντικά προγράμματα , κυρίως σε μεμονωμένες τεχνολογίες με χαμηλό επίπεδο ετοιμότητας (γνωστό ως TechnologyReadinessLevel ή TRL), δηλαδή κυρίως σε καθαρά ερευνητικό επίπεδο . Το τοπίο όμως τώρα αλλάζει όσον αφορά στον τομέα της Άμυνας . Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα διαδραματίσει στο μέλλον σημαντικό ρόλο στην Άμυνα και Ασφάλεια με χρηματοδότηση προγραμμάτων μέσω του HORIZON 2020 και κυρίως του Pre-commercialProcurement, καθώς και μέσω των διαρθρωτικών ταμείων (δηλαδή των structural funds) (για περιπτώσεις τεχνολογιών dual use) καθώς και με ένα πιθανό προϋπολογισμό ειδικά για καθαρή έρευνα στο πεδίο της άμυνας που θα ενσωματωθεί στο επόμενο multiannual Framework Program (2020-2027)³⁷ (preparatory action σε εξέλιξη από την Commission)³⁸

Σήμερα ένα μεγάλο εύρος τεχνολογιών έχει δυνατότητα διπλής χρήσης, με αποτέλεσμα να υπάρχει η συνέργεια μεταξύ του πολιτικού και του αμυντικού τομέα και η δυνατότητα χρηματοδότησής τους από τις ανωτέρω ευρωπαϊκές δράσεις. Τέτοιες περιοχές είναι η επιτήρηση των θαλασσών , η ασφάλεια των συνόρων, η κυβερνο -άμυνα, το διάστημα κ.α.

Από τα προγράμματα του HORIZON 2020 εκείνο που είναι πιο κοντά στους τομείς της Άμυνας και Ασφάλειας είναι αυτό των «Ασφαλών Κοινωνιών – Προστατεύοντας την ελευθερία και την ασφάλεια της Ευρώπης και των πολιτών της». Το πρόγραμμα αυτό δίνει την δυνατότητα για επιτεύγματα σε τομείς διπλής τεχνολογίας. Συγκεκριμένα, μεταξύ των άλλων, το πρόγραμμα αυτό δίνει έμφαση στην διαχείριση κρίσεων, στην προστασία κρίσιμων υποδομών από διάφορες απειλές, συμπεριλαμβανομένων του

³⁷ Το πρόγραμμα διάδοχος του Horizon 2020

³⁸ Preparatory Action for CSDP-related research <http://www.eda.europa.eu/what-we-do/activities/activities-search/preparatory-action-for-csdp-related-research>

κυβερνοεγκλήματος και της κυβερνοτρομοκρατίας και στην διαλειτουργικότητα των επικοινωνιών σε περιόδους κρίσεων.

Παράλληλα, στο HORIZON 2020 υπάρχουν τεχνολογικές περιοχές (“KeyEnablingTechnologies” και “SecureSocieties”) που έχουν προοπτικές προόδου για την καινοτομία, όχι μόνο για πολιτικές εφαρμογές αλλά και για διπλή χρήση. Η εγχώρια αμυντική βιομηχανία, με βάση την εμπειρία και τις τεχνολογικές δυνατότητές τους, μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο με την συμμετοχή τους στις παραπάνω δράσεις και προγράμματα. Είμαστε όμως προετοιμασμένοι, σαν χώρα, για κάτι τέτοιο; Απ’ ότι φαίνεται όχι, διότι αφ’ ενός δεν υπάρχει το θεσμικό πλαίσιο βάσει του οποίου θα γίνει η απορρόφηση αφ’ ετέρου δεν έχουν αποσαφηνιστεί οι τομείς της εξειδίκευσης στους οποίους πρέπει να δώσει έμφαση η χώρα μας.

Πιο συγκεκριμένα, απουσιάζει η Εγχώρια Αμυντική Βιομηχανική Στρατηγική (ΕΑΒΣ), ένας πολύ σημαντικός παράγοντας για την ενίσχυση της Ε&Α στην Ελλάδα, ενώ και ο μη προσδιορισμός των στρατηγικών τομέων Έρευνας καθώς και των σχετικών Κέντρων Αριστείας, Συστάδων και Δικτύων που μπορούν να αναδειχθούν στην χώρα μας, αποτελεί ένα ακόμη ανασταλτικό παράγοντα. Αποτέλεσμα των ανωτέρω είναι να μην υπάρχει καθορισμένος στόχος και ακολουθητέα διαδρομή και επομένως όταν υπάρχουν οι ευκαιρίες, να λαμβάνονται αποσπασματικές αποφάσεις με χαμηλή πιθανότητα επιτυχίας.

Συνεπώς, η συμμετοχή του ΥΠΕΘΑ σε προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης, πρέπει να στοχεύει πρώτον στην διατήρηση και αναβάθμιση του τεχνολογικού υπόβαθρου της χώρας, δεύτερον στην προώθηση της συνεργασίας της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας με πανεπιστημιακά και ερευνητικά ιδρύματα καθώς και με τους τελικούς χρήστες (στους οποίους είναι επιθυμητό να συμμετέχουν τα Υπουργεία Εθνικής Άμυνας, Δημόσιας Τάξης & Προστασίας του Πολίτη, Ναυτιλίας & Αιγαίου) και τρίτον να συμβάλει στην εξωστρέφεια και στη δημιουργία πλούτου στη χώρα μέσω της ανάπτυξης διεθνώς ανταγωνιστικών προϊόντων.

Συμπερασματικά, όπως διαφαίνεται από τα ανωτέρω, απουσιάζει η οργανωμένη προσπάθεια και ο συντονισμός μεταξύ των τριών εμπλεκόμενων συνιστωσών. Επομένως, όχι μόνο απαιτείται, αλλά επιβάλλεται η ανάπτυξη και ενίσχυση στενότερων σχέσεων συνεργασίας μεταξύ των αρμοδίων δημοσίων φορέων, των ελληνικών αμυντικών βιομηχανιών και των αντίστοιχων ακαδημαϊκών φορέων. Η στενή, συνεχής και οργανωμένη αυτή συνεργασία είναι μονόδρομος και βασικός πυλώνας για την Ασφάλεια και την Άμυνα της χώρας μας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΘΕΣΕΙΣ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Αναφορικά με την Εγχώρια Αμυντική Βιομηχανία οι κυριώτερες επισημάνσεις και προτάσεις είναι:

Στη Δυτική και Κεντρική Ευρώπη, τα μέτρα λιτότητας αποτέλεσαν την κύρια αιτία μείωσης των στρατιωτικών δαπανών. Οι περικοπές στον προϋπολογισμό των ευρωπαϊκών χωρών έχουν επηρεάσει αρνητικά τις ευρωπαϊκές αμυντικές βιομηχανίες της Ευρώπης, οι οποίες κατά μεγάλο βαθμό στηρίζονται σε χώρες της ΕΕ.

Η σταδιακή διαμόρφωση μιας ευρωπαϊκής αγοράς αμυντικού εξοπλισμού είναι αναγκαία προκειμένου να ενισχυθεί η αμυντική βιομηχανική και τεχνολογική βάση στην Ευρώπη και να αναπτυχθούν οι στρατιωτικές δυνατότητες που είναι απαραίτητες για την υλοποίηση της ευρωπαϊκής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας.

Οι επιχειρήσεις αμυντικής βιομηχανίας πρέπει να λάβουν μέτρα όπως:

1. Επιδίωξη για περαιτέρω εξειδίκευση
2. Συμμετοχή σε συνεργατικά σχήματα
3. Έμφαση σε τεχνολογίες αιχμής και παραγωγής καινοτόμων προϊόντων.
4. Μείωση του προσωπικού και της συγχώνευση εταιρειών.

Οι κυβερνήσεις πρέπει να χρησιμοποιούν στρατηγικές για την ενίσχυση των Αμυντικών Βιομηχανιών τους εκτός των εγχώριων αγορών τους, όπως:

1. Την άμεση κυβερνητική προώθησης των εξαγωγών αμυντικού υλικού.
2. Την υποστήριξη για μείωση του κόστους παραγωγής.
3. Την εφαρμογή πολιτικών για την τόνωση της απασχόληση.

Λαμβάνοντας υπόψη τις προβλέψεις της Πολιτικής Εθνικής Άμυνας αλλά και αυτές της Δομής Δυνάμεων, οι κρίσιμοι τεχνολογικοί τομείς που κρίνονται απαραίτητοι για την ασφάλεια της χώρας είναι οι παρακάτω:

1. Διαχείριση Στρατιωτικών πληροφοριών.

2. Κυβερνοάμυνα.
3. Επικοινωνίες.
4. Ολοκληρωμένα συστήματα επιτήρησης – ελέγχου (C4I)
5. Εν συνεχεία υποστήριξη Οπλικών Συστημάτων και μέσων των ΕΔ.
6. Έργα διττής χρήσης (πχ εγγειοβελτιωτικά έργα που λειτουργούν αναπτυξιακά και ταυτόχρονα προσφέρουν σημαντικές αμυντικές υπηρεσίες).
7. Επαύξηση Δυνατοτήτων Δυνάμεων Άμεσης Επέμβασης.

Προτείνουμε την ανάληψη αναπτυξιακών πρωτοβουλιών στο χώρο της άμυνας, οι οποίες στοχεύουν στο μέγιστο επιχειρησιακό όφελος για την Άμυνα και την Ασφάλεια, στη διατήρηση στρατηγικών υποδομών στη χώρα και στη μέγιστη αναπτυξιακή απόδοση για την οικονομία και την απασχόληση, κινούνται δε επάνω στους ακόλουθους τρεις (3) άξονες: (1) Συντήρηση Αμυντικών Υλικών και Συστημάτων από την Εγχώρια Αμυντική Βιομηχανία, (2) Προμήθεια προϊόντων που κατασκευάζονται σε υφιστάμενες γραμμές παραγωγής και (3) Ανάπτυξη νέων προϊόντων για τις ανάγκες του ΥΠΕΘΑ.

Ειδικότερα και όσον αφορά στο θέμα " Ασφάλεια Εφοδιασμού και Πληροφοριών προτείνονται τα ακόλουθα:

1. Μελέτες για Ασφάλεια Εφοδιασμού.
2. Ειδικό Όροι Ασφάλειας Εφοδιασμού σε προγράμματα προμηθειών.
3. Εφαρμογή Άρθρου 346 ΣΛΕΕ για την Ασφάλεια Εφοδιασμού και Πληροφοριών.
4. Υλοποίηση Συμβάσεων Εν Συνεχεία Υποστήριξης.
5. Εκμετάλλευση δυνατοτήτων θεσμικού πλαισίου για την Ασφάλεια Πληροφοριών
6. Αξιοποίηση εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας για την Ασφάλεια Πληροφοριών.

ΠΗΓΕΣ

1. Νόμος Ν. 3978 / 2011
2. Νόμος Ν. 2919 / 2001
3. Νόμος Ν. 3978/2011
4. NATO, www.nato.int
5. NSPA - NAMSA, www.nspa.nato.int
6. Hellenic Aerospace & Defense Industries Group, www.aerospace-defense.gr
7. ΥΠΕΘΑ για Προγράμματα ΕΜΠΑΕ. www.mod.mil.gr
8. Επιτροπής Άμυνας της Βουλής www.hellenicparliament.gr
9. Εξοπλισμός και Οροφές Οπλικών Συστημάτων. www.ellinikos-stratos.com
10. Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας (EDA)
11. Οργανισμός sipri, www.sipri.org/yearbook/2013
12. Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)
13. Πρόγραμμα HORIZON 2020
14. Commission Interpretive Communication on the application of Article 296 of the Treaty in the field of defence procurement, COM(2006) 779 final, 7 December 2006
15. EDA Strategy for the European Defence Technological and Industrial Base, 14 May 2007.
16. Commission Communication - A strategy for a stronger and more competitive European defence industry {SEC(2007) 1596} {SEC(2007) 1597}, 4 December 2007
17. EDA Study “How to measure Strengths and Weaknesses of the DTIB in Europe”, 2007
18. Οδηγία 2009/81/ΕΚ, σχετικά με τον συντονισμό των διαδικασιών σύναψης ορισμένων συμβάσεων έργων, προμηθειών και παροχής υπηρεσιών που συνάπτονται από αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας καθώς και την τροποποίηση των οδηγιών 2004/17/ΕΚ και 2004/18/ΕΚ.
19. Οδηγία 2009/43/ΕΚ για την απλούστευση των όρων και προϋποθέσεων για τις μεταφορές προϊόντων συνδεόμενων με τον τομέα της άμυνας εντός της Κοινότητας.

20. Commission Guidance Note on Subcontracting, October 2010
21. Commission Guidance Note on Offsets, October 2010
22. EDA Study “European defence-related Centres of Excellence”, 2011.
23. EDA Study “Addressing key European Defence Technology and Industrial Dependences”, May 2012.
24. Security Policy Brief “Safeguarding the EDTIB: the Case for Supervising non-EU FDI in the Defence Sector”, Daniel Fiott, EGMONT Royal Institute for International Relations, Belgium, December 2012.
25. Study “The Development of a EDTIB”, European Parliament Subcommittee on Security and Defence, June 2013.
26. Note “Defining the European Defence Technological and Industrial Base : Debates & Dilemmas”, Fondation pour la Recherche Stratégique (FRS), France, 2013
27. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION “Towards a more competitive and efficient defence and security sector “ , COM/2013/0542 final, Ιούλιος 2013.
28. Note “European Commission Communication on the Defence and Security Sector : Towards a Definition of a Strategic EDTIB?”, INSTITUT DE RELATIONS INTERNATIONALES ET STRATÉGIQUES (IRIS), France, September 2013.
29. European Council Conclusions on Common Defence and Security Policy (CSDP), 19/20 December 2013.
30. Commission Report “A New Deal for European Defence Implementation Roadmap for Communication COM (2013) 542; Towards a more competitive and efficient defence and security sector”, COM/2014/0387 final/Ιούνιος 2014.
31. Διάφορα κείμενα και αποφάσεις στο πλαίσιο του ΕΟΑ σχετικά με την ΕΑΤΒΒ.

Συνοπτικά Βιογραφικά Σημειώματα Συντακτών

ΑΝΤΙΠΤΕΡΑΡΧΟΣ (ΜΗ) ε.α. ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΙΑΝΝΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΤΙΜΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Γ' ΚΛΑΔΟΥ ΓΕΑ

Γεννήθηκε το 1956 στη Βεγόρα Φλώρινας. Αποφοίτησε από τη Σχολή Ικάρων το 1979 ως Ανθυποσμηναγός με την ειδικότητα του Μηχανικού Ηλεκτρονικών.

Στις σπουδές του συμπεριλαμβάνονται η αποφοίτησή του από τη Σχολή Κατωτέρων Επιτελών Αεροπορίας (ΣΚΕΑ), από το Αεροπορικό Πανεπιστήμιο της Αμερικής ως Εκπαιδευτής, από σχολεία ΝΑΤΟ ως Μηχανικός και εκπαιδευτής συστημάτων RADAR, από σχολεία εξειδίκευσης στη χώρα ως Μηχανικός και Προγραμματιστής Επιχειρησιακού Λογισμικού συστημάτων Αεράμυνας, Επικοινωνιών και Ηλεκτρονικών Υπολογιστών. Επιπλέον είναι τελειόφοιτος του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Υπηρέτησε σε όλο το φάσμα δραστηριοτήτων Τεχνικής Υποστήριξης των Οπλικών Συστημάτων της Πολεμικής Αεροπορίας, ως Αξιωματικός Συντήρησης RADAR, ως Αξιωματικός Υποστήριξης και Προγραμματιστής των Συστημάτων Αεράμυνας, ως τμηματάρχης στη Διοίκηση Αεροπορικής Υποστήριξης και στο Γενικό Επιτελείο

Αεροπορίας υπεύθυνος για θέματα Ηλεκτρονικών Συστημάτων Αεροσκαφών και συστημάτων Αεράμυνας της χώρας (RADAR - Πυραυλικών Συστημάτων) και ως Διοικητής της 128 Σμηναρχίας Εκπαίδευσης Τηλεπικοινωνιών Ηλεκτρονικών.

Στα καθήκοντά του περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων τοποθετήσεις στο NATO για δύο χρόνια στην Ολλανδία, στον Οργανισμό NAPMO, Υποστήριξης και διαχείρισης των αεροσκαφών AWACS του NATO, στο Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας ως Διευθυντής της Διεύθυνσης Τηλεπικοινωνιών Ηλεκτρονικών, όπου ταυτόχρονα διετέλεσε για δύο χρόνια και ως Εθνικός Αντιπρόσωπος στο Διοικητικό Συμβούλιο Διευθυντών (BOD) του Οργανισμού NAPMO (AWACS) στην Ολλανδία, στη Διοίκηση Αεροπορικής Υποστήριξης ως Διευθυντής Γ' Κλάδου, όπου ταυτόχρονα διετέλεσε για δύο χρόνια και ως Εθνικός Αντιπρόσωπος στο Διοικητικό Συμβούλιο Διευθυντών (BOD) του Οργανισμού NAMSΟ Συντήρησης και Εφοδιασμού του NATO στο Λουξεμβούργο και στο Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας ως Διευθυντής Γ' Κλάδου, LOGISTICS και Υποδομών της Πολεμικής Αεροπορίας, από όπου αποστρατεύθηκε τον Μάρτιο του 2010 ως Αντιπτέραρχος και του απενεμήθη ο Τίτλος (ε. τ.) του Επιτίμου Διευθυντή Γ' Κλάδου του ΓΕΑ.

Επιπλέον των καθηκόντων του υπήρξε υπεύθυνος υλοποίησης, ως Program Manager, προγραμμάτων οπλικών συστημάτων της ΠΑ, όπως αναβάθμισης των συστημάτων AVIONICS των Αεροσκαφών F - 4 PI 2000, FLIGHT SIMULATOR των Αεροσκαφών F - 16 και των RADAR S-743 D και HR-3000 του συστήματος Αεράμυνας της χώρας.

Μέλος του Ελληνικού Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών. Είναι παντρεμένος με την Κορίνα Πασατζόγλου και έχουν δύο παιδιά, την Καλλιόπη και το Νικόλαο.

ΣΜΗΝΑΡΧΟΣ (ΜΗ) ε.α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΑΤΑΡΟΓΛΟΥ

***Policy Officer Wider EU Policies, European Synergies and Innovation Directorate,
European Defence Agency (EDA)***

Γεννήθηκε το 1969 στη Θεσσαλονίκη. Αποφοίτησε από τη Σχολή Ικάρων το 1991 ως Ανθυποσμηναγός με την ειδικότητα του Μηχανικού Ηλεκτρονικών (1^{ος} στην τάξη του).

Κατέχει μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών: Master of Science (MSc) με Διάκριση (Distinction) στις "Επικοινωνίες και Επεξεργασία Σήματος" (Communications and Signal Processing) από Imperial College/Department of Electrical and Electronic Engineering, London UK, καθώς και Master in Business Administration (MBA) με εξειδίκευση στη "Διαχείριση Τεχνο-Οικονομικών Συστημάτων και Έργων", από το Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΠΜΣ) Ηλεκτρολόγων Μηχανικών Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ), Οικονομικού Τμήματος Νομικής Σχολής Αθηνών και Εφαρμοσμένης Τεχνολογίας Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας του έχει αποφοιτήσει από διάφορα σχολεία εξειδίκευσης: Διασφάλιση Ποιότητας, Ποιοτικός Έλεγχος και Έλεγχος Διαδικασιών στην Τεχνολογία Αεροσκαφών, Ποιοτικός Έλεγχος - Φιλοσοφία Συντήρησης Ηλεκτρονικών Συστημάτων Αφών (AVIONICS), Σχολή Προγραμματιστών Η/Υ (ΣΠΗΥ) (ΓΕΕΘΑ), καθώς και Σχολή Διοίκησης και Επιτελών Πολεμικής Αεροπορίας (ΣΔΙΕΠ).

Υπηρέτησε σε ένα μεγάλο φάσμα δραστηριοτήτων Τεχνικής Υποστήριξης των Οπλικών Συστημάτων της Πολεμικής Αεροπορίας, σε αντικείμενα συντήρησης, επιθεωρήσεων και ποιοτικού ελέγχου Ηλεκτρονικών Συστημάτων Α/Φ (AVIONICS) καθώς και ως επιτελής θεμάτων συντήρησης/logistics των υπόψη συστημάτων στη ΔΑΥ/Γ3.

Στα καθήκοντα του μεταξύ άλλων περιλαμβάνονται τοποθετήσεις ως Αξιωματικός Σύνδεσμος και Τεχνικός Σύμβουλος της ΠΑ στην έδρα της εταιρείας Spar Aerospace Ltd., Edmonton, Καναδά, για το Πρόγραμμα Αναβάθμισης Ηλεκτρονικών Συστημάτων

Αεροσκαφών C-130 (Avionics Upgrade Program), καθώς και επιτελής ΥΠΕΘΑ/Γενικής Διεύθυνσης Αμυντικών Εξοπλισμών και Επενδύσεων (ΓΔΑΕΕ), από όπου και αποστρατεύθηκε τον Αύγουστο του 2013 με τον βαθμό του Σμχου.

Κατά την υπηρετήσή του στη ΓΔΑΕΕ διατέλεσε για έξι χρόνια ως Αξκος Σύνδεσμος μεταξύ ΓΔΑΕΕ και του Γραφείου Αμυντικής Συνεργασίας της Κυβέρνησης Η.Π.Α στην Ελλάδα, καθώς και για δύο χρόνια επίσημος σύνδεσμος (PoC) του Γενικού Διευθυντή Εξοπλισμών (National Armament Director (NAD)) με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας (ΕΟΑ) σε θέματα αμυντικής βιομηχανίας και αγοράς και εξοπλιστικών προγραμμάτων.

Από τον Σεπτέμβριο 2013 ζει στο Βέλγιο και εργάζεται στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας (ΕΟΑ) στις Βρυξέλλες, ως Policy Officer σε θέματα που σχετίζονται με τις γενικότερες πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους τομείς της αμυντικής βιομηχανίας και αγοράς.

Είναι μέλος των Institute of Electrical and Electronic Engineers (IEEE) USA, Institution of Engineering and Technology (IET) UK, Chartered Management Institute UK/Fellow Member, Federation of Telecommunication Engineers of the European Community (FITCE). Επίσης από το 2012 είναι εγγεγραμμένος στα μητρώα του UK Engineering Council, κατέχοντας τον τίτλο του UK Chartered Engineer (CEng).

Είναι παντρεμένος με την Μαρία Καλύβα και έχουν ένα παιδί 7 ετών, την Ιωάννα.

Σημείωση : Οι απόψεις/θέσεις του συντάκτη που περιέχονται στο κείμενο (υποενότητα 3. Ευρωπαϊκή Αμυντική Βιομηχανία) είναι προσωπικές και δεν αντιπροσωπεύουν τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας (ΕΟΑ), όπου ο συντάκτης εργάζεται σήμερα.